

[Justitsministeren]

mann kan have den opfattelse fra. Man fastholdt det synspunkt, at når valget var endeligt opgjort, kunne man indkalde den pågældende igennem et valgbrev, og det var jo det, der skete; valgbrevet blev udstedt på det tidspunkt, og så kunne Mogens Glistrup løslades.

Jeg vil sige i anledning af fru Aase Olesens bemærkninger og det, hr. Poulsgaard sagde om det, at også jeg er overbevist om, at langt hovedparten af befolkningen her i landet har den opfattelse, at medlemmer af folketingsrådet ikke skal være strafsonere.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Nu har jeg ikke valgbrevene her, så jeg kan se datoerne, men jeg mener, at vi først fik et foreløbigt, og så fik vi besked om, at vi kunne hente valgbrevet i folketingsrådets bureau.

Jeg ved helt nøjagtigt, at Mogens Glistrup blev løstladt den 16. januar kl. 11.35, og det var foranlediget af et telegram, vi havde sendt til Horserød om lørdagen, hvori der indkaldtes til et gruppemøde om mandagen kl. 13.00, og så vidt jeg forstår, var det foranlediget af det, at Glistrup fik fri til at komme.

Der stod ganske vist i en del aviser, at man undrede sig over, at andre grupper kunne holde gruppemøder, uden at der var noget vrøvl. Men det er da klart, der var jo ikke nogen problemer; enhver gruppe har vel lov til at sige, at de og de mennesker er valgt i min gruppe, og så har de da også lov til at holde gruppemøde, når som helst de vil.

Men sådan mener jeg at forløbet var.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Jeg vil sige til hr. Arentoft, at jeg aldrig har indrettet min tilværelse efter, hvornår fremskridtspartiet indkalder til gruppemøde, og det agter jeg heller ikke at gøre i fremtiden.

Det forholder sig nøjagtigt, som jeg sagde: opgørelsen var færdig, der blev givet mig meddelelse herom fra indenrigsministeriet, og så gav jeg meddelelse til Horserød om, at Glistrup kunne løslades.

Hvornår man holder gruppemøder i fremskridtspartiet, har jeg altid betragtet som fremskridtspartiets egen sag, og det vil jeg ærligt talt ikke blandes ind i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udvalget for forretningsordenen. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 99:

Forslag til folketingsbeslutning om partnerskab for homoseksuelle.

Af Bernhard Baunsgaard (RV) m.fl.

(Fremsat 27/3 84).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 3 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 103:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til belysning af homoseksuelles situation i samfundet.

Af Torben Lund (S), Inger Harms (SF), Bernhard Baunsgaard (RV) og Anne Grete Holmsgård (VS) m.fl.

(Fremsat 30/3 84).

Forslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

I anledning af de to beslutningsforslag synes jeg, det er rigtigt at konstatere og fremhæve, at vi efter min mening her i landet – og jeg vil sige heldigvis – har en meget liberal og tolerant holdning over for homoseksuelle. I særdeleshed når det gælder lovgivningen, som jo er udtryk for samfundets officielle holdning, forsøger man i videst muligt om-

[Justitsministeren]

fang at være opmærksom på de homoseksuelles særlige situation.

Men også på andre områder, f.eks. i forbindelse med seksualundervisningen i folkeskolen, forsøger man at afsvække og modvirke den fordømmelse og intolerance, der tidligere var, og som vi ved kan opstå, og som nogle steder stadig væk opstår over for homoseksualitet. Jeg synes, at det er værd at holde det i erindring, når vi skal i gang med drøftelsen af disse to forslag.

For kort tid siden havde vi i Nordisk Råd lejlighed til at drøfte, hvorvidt der er behov for, at der gennemføres særlige undersøgelser eller et særligt oplysningsarbejde vedrørende de homoseksuelles stilling. Det var den danske regerings opfattelse, at der ikke er behov for sådanne særlige foranstaltninger. Regeringen henviste bl.a. til, at der ikke her i landet finder en særlig diskrimination af homoseksuelle sted i lovgivningen, ligesom det ved udarbejdelsen af ny lovgivning søges taget i betragtning, at de homoseksuelle kan have særlige problemer.

Dette standpunkt, som regeringen altså indtog i Nordisk Råd, er også mit udgangspunkt i dag i forbindelse med behandlingen af de to beslutningsforslag.

Med hensyn til det første forslag, forslaget om partnerskab for homoseksuelle, vil jeg minde om, at ægteskabsudvalget også har overvejet disse spørgsmål. I ægteskabsudvalgets betænkning nr. 1 har man behandlet spørgsmålet om adgang for homoseksuelle til at indgå ægteskab, og i betænkning nr. 8 har udvalget drøftet spørgsmålet om en egentlig samlivslovgivning for ugifte samlevende, herunder mellem personer af samme køn. Det var opfattelsen hos et overvejende flertal i udvalget, at der ikke bør indføres adgang for personer af samme køn til at indgå en form for ægteskab. Udvalget henviste i den forbindelse til, at de homofiles interesser i alt væsentligt vil kunne imødekommes derved, at det ved lovgivning i øvrigt eller på anden måde sikres dem, at væsentlige problemer kan løses på rimelig måde. Det gælder f.eks. spørgsmålet om retten til bolig, også efter samlivets ophør, og arveafgiftsproblemerne.

Jeg er helt enig med ægteskabsudvalget i, at dette må være den rigtige – og en fremkommelig – fremgangsmåde. Jeg kan nævne, at der netop på foranledning af ægteskabsudvalget for godt et års tid siden ved en æn-

dring af lejeloven blev givet mulighed for, at retten i forbindelse med en samlivsophævelse kan tage stilling til, hvem af to parter der skal have ret til at fortsætte lejemålet i en lejlighed, der har tjent som fælles bolig. Denne regel kan også anvendes af homoseksuelle.

På tilsvarende måde vil der i forbindelse med den kommende revision af ægteskabslovgivningen, arveafgiftsreglerne m.v. blive taget stilling til, om nogle af reglerne også bør kunne finde anvendelse på ugifte samlevende, herunder personer af samme køn. Jeg kan oplyse, at regeringen er indstillet på at imødekomme de homoseksuelles berettigede behov i så vid udstrækning som muligt, f.eks. i forbindelse med lempeligere regler om arveafgift, regler til sikring af den økonomisk svage part ved samlivsophævelse osv.

Det er således min opfattelse, at der ikke er noget særligt behov for en adgang for homoseksuelle til at lade deres forhold registrere. Jeg tror, at et sådant forslag kun vil have interesse for en helt ubetydelig del af de homoseksuelle.

Det er derfor min fornemmelse, at man vil hjælpe en langt større del af dem, hvis man følger den af mig her foreslåede fremgangsmåde, nemlig at lovgive på de områder, hvor vi ved der er vanskeligheder og kan opstå problemer.

I beslutningsforslaget om nedsættelse af en kommission til belysning af homoseksuelles situation henvises til, at man i Sverige allerede har en sådan kommission.

Må jeg gøre opmærksom på, at denne svenske kommission nu har siddet siden 1977, og at den efter syv års arbejde ikke har afgivet betænkning. Derfor synes jeg nok, man bør tænke sig ekstra om, inden man vælger den fremgangsmåde, man har valgt i Sverige. Hvis vi overfører de svenske erfaringer hertil, vil det sige, at vi i 1991 endnu ikke vil have fået en betænkning fra den kommission, der foreslås nedsat. I løbet af disse år vil der løbende skulle tages stilling til, hvordan lovgivningen skal indrettes i forhold til de homoseksuelle. Jeg tror også, at vi, inden en eventuel betænkning kommer, vil kunne have løst en række af de homoseksuelles problemer gennem lovgivning. Jeg mener derfor ikke, at det vil være nogen hensigtsmæssig fremgangsmåde at nedsætte en kommission som foreslået.

[Justitsministeren]

Selv om jeg således ikke kan tilslutte mig den fremgangsmåde, der er anvist med de to beslutningsforslag, vil jeg endnu en gang pointere, at det ikke skyldes, at regeringen vil tage afstand fra at medvirke til at forbedre de homoseksuelles situation, hvor der eventuelt findes at være behov herfor, tværtimod; som nævnt er regeringen indstillet på i forbindelse med en ny lovgivning at søge de homofiles særlige problemer imødekommet på de områder, hvor der er behov for det.

Regeringen vil også i det omfang, vi har mulighed for det, medvirke til at styrke den almindelige udvikling i samfundet henimod en stadig større forståelse for de homoseksuelles situation. Det vil ikke falde regeringen svært at medvirke til dette. Som bekendt virker regeringen for, at tolerancen skal være noget afgørende i samfundet.

Torben Lund (S):

Jeg synes, det er overordentlig glædeligt, at et flertal i folketinget nu har taget initiativ til en forbedring af homoseksuelles retsstilling i samfundet. Jeg tror også, det er fornuftigt, at vi, dette flertal, om jeg så må sige nøjes med at nedsætte en kommission til belysning af de homoseksuelles situation. Jeg tror, det er fornuftigt af to grunde.

På den ene side kan sådan et kommissionsarbejde vel bidrage til at skabe en mere reel oplysning og en mere reel debat om homoseksuelles livsform og situation og dermed være med til at give en større del af befolkningen en bedre forståelse for homoseksuelles problemer, og jeg tror også, at man ad den vej kan være med til at fjerne noget af den åbenlyse, men ikke mindst den skjulte diskrimination, som finder sted overalt i samfundet imod homoseksuelle, det gælder på arbejdsmarkedet, det gælder i boligmiljøet, det gælder alle steder, hvor mennesker færdes. Jeg tror, at det er en meget vigtig side af kommissionsarbejdet at skabe en forståelse for, at homoseksuelle faktisk er ganske almindelige mennesker.

Men den anden side af problemet er at få skabt en egentlig forbedring af homoseksuelles retsstilling, og det er bestemt også hårdt tiltrængt. Justitsministeren var lidt inde på nogle af de områder, hvor der er problemer. Jeg vil opholde mig et øjeblik ved arvespørgsmålet.

Her er situationen jo den, at homoseksuelle, der har levet sammen i mange, mange år, ikke har nogen legal arveret efter hinanden, og de har heller ikke nogen mulighed for at opnå legal arveret efter hinanden. Der skal altså oprettes testamente, hvis man ønsker at tilgodese den længstlevende. Det kan man sige at man kunne leve med, men dermed er trængslerne ikke forbi, for der er ingen tvivl om, at den efterlevende får en brat opvågnen, når vedkommende modtager regningen på arveafgiften fra skifteretten. Her vil man konstatere, at man skal arve som ubeslægtet og dermed i den allerdyreste arveklasse.

Arvespørgsmålet er bare ét eksempel, og der kunne nævnes talrige andre eksempler, hvor homoseksuelle har en dårligere retsstilling end andre grupper i samfundet.

Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske har udarbejdet et forslag til, hvordan en lov om registreret partnerskab kunne se ud, og har samtidig peget på en række særlove, som man ville være nødsaget til at ændre i samme forbindelse. Justitsministeren var også inde på, at man nok bør ændre i særlovgivningen på en række områder.

Jeg tror ikke, at det er rimeligt at forestille sig, at man kan ændre ret meget i særlovgivningen i retning af at give homoseksuelle den samme retsstilling som andre, hvis ikke man samtidig gennemfører, skal vi sige den grundlæggende lov, der ville dreje sig om registrering af partnerskaber, og derfor tror jeg, at Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske egentlig er inde på en rigtig vej. Det ville give homoseksuelle parforhold et selvstændigt retsgrundlag, og jeg tror også, at det, man kalder registreret partnerskab, fremfor blot at overføre ægteskabsinstitutionen til homoseksuelle parforhold, gør at man måske slipper uden om nogle af de fordomme, der kunne være knyttet til netop ægteskabsinstitutionen. Jeg tror, at jeg ville være med til at gøre homoseksuelt samliv til en fuldt acceptabel samlivsform, ikke bare moralsk, men også lovgivningsmæssigt.

Det er også klart, at hvis man skal gennemføre en sådan konstruktion, så vil det støde på mange tekniske og mange retlige problemer, som vil kræve et grundigt forarbejde. Derfor er kommissionsarbejdet ikke bare nyttigt, men efter vores opfattelse absolut nødvendigt.

[Torben Lund]

Justitsministeren nævnte, at man nu i Sverige har arbejdet med en sådan kommission i 7 år. Jeg tror ikke, at der er nogen af forslagsstillerne – vi gør det i hvert fald ikke – der forestiller sig, at den kommission, vi her peger på, skulle arbejde i 7 år. Tværtimod tror jeg da, at man vil kunne drage nytte af erfaringerne og informationerne og forarbejdet i den svenske kommission, sådan at man kan færdiggøre et dansk kommissionsarbejde på et langt, langt tidligere tidspunkt.

Til sidst vil jeg godt sige to ord om hr. Bernhard Baunsgaards solodans – hvis jeg må bruge det udtryk – med et beslutningsforslag om her og nu at gennemføre en lovgivning om registreret partnerskab for homoseksuelle svarende til ægteskabslovgivningen. Jeg vil afvise det forslag af tre grunde. Dels er problemerne her, som jeg har været inde på, langt mere komplicerede, end de blot kan løses ved, at man laver et forslag om registreret partnerskab. Det løser ikke problemerne i alle de særlove, som man også skal have fat i. Dels føler jeg mig bestemt ikke overbevist om, at man blot skal plagiere ægteskabsinstitutionen for så vidt angår homoseksuelle forhold. Jeg tror, man kunne tænke sig mange andre løsninger, og det er noget af det, et kommissionsarbejde kunne bidrage til.

Endelig vil jeg godt som et lidt surt opstød sige, at jeg egentlig føler, at det er meget useriøst, når hr. Bernhard Baunsgaard her fremlægger et forslag om at gennemføre lovgivning her og nu, på samme tidspunkt som et flertal i folketinget med medvirken fra radikal side går ind for at etablere et kommissionsarbejde om de samme spørgsmål. De to forslag kan umuligt være forenelige, og jeg synes ikke, at det virker særlig seriøst, at man fra radikal side føler sig foranlediget til at komme med et selvstændigt initiativ.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Der er en enkelt oplysning, hr. Torben Lund kom med, som ikke bør stå uimodsagt hele debatten igennem. Det er, at homofile ikke skulle kunne få arveafgiftsnedsettelse. Det har de kunnet i mange år efter ansøgning efter den såkaldte husbestyrerinderegel. Det kunne måske være interessant at vide, at det vist er en udbredt opfattelse blandt homofile, at en sådan ansøgning går nemmere

igennem hos borgerlige justitsministre end hos socialdemokratiske.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Bare den bemærkning, at det, at de to beslutningsforslag om homoseksuelle, som vi behandler i dag, skulle stride mod hinanden, naturligvis er en påstand, som ikke har noget hold i virkeligheden.

Når vi har fremsat forslaget om øjeblikkelig særskilt at gennemføre reglerne for registreret partnerskab, er det, fordi det efter vor opfattelse ville løse mange problemer, men aldeles ikke dem alle. Der er jo problemer – det er der ingen grund til at skjule – f.eks. på arbejdsmarkedet, som man ikke kan klare gennem registrering af et partnerskab.

Jeg synes bare, jeg ville sige dette, og jeg gør i øvrigt opmærksom på, at socialdemokratiet har vidst længe, at det er en radikal holdning.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Til hr. Bernhard Baunsgaard skal jeg blot sige, at det stadig væk er min opfattelse, at de to ting ikke kan forenes. Man kan dog ikke på nuværende tidspunkt gennemføre lovgivning om registreret partnerskab samtidig med, at man beder en kommission om netop at belyse og se på problemerne i forbindelse med lovgivning om registreret partnerskab. Det er dog at give kommissionen helt urimelige arbejdsbetingelser fra folketingets side. Som sagt tror jeg heller ikke, at det er nogen god idé blot at overføre ægteskabsinstitutionen, sådan som det ligger i det radikale forslag, til homoseksuelle parforhold.

Til fru Aase Olesen vil jeg sige, at jeg er fuldt ud klar over, at der er mulighed for afgiftsnedsettelse, når det er et partnerskab, der har været et vist antal år. For at man kan komme ned i arveafgiftsklasse A, den, der gælder for børn, skal partnerskabet have været i 10 år; så kan man søge skattedepartementet om at få nedsettelse af afgiften. For det første synes jeg, det er uværdigt, at man skal søge skattedepartementet om afgiftsnedsettelse, når man har levet sammen i 10 år. For det andet vil jeg gøre opmærksom på, at der er ingen mulighed for at få afgiftsnedset-

[Torben Lund]

telse til den særlige ægtefælleskala. Det betyder, at man ikke kan komme i en bedre afgiftsmæssig situation end børn; man kan altså ikke få samme status i afgiftsmæssig henseende som ægtefæller har.

Agnete Laustsen (KF):

Mens bemærkningerne til de radikales forslag om her og nu at indføre partnerskab for homoseksuelle på samme vilkår og under samme forhold, som et ægteskab indgås eller opløses for den sags skyld, er meget kortfattede, rummer bemærkningerne til det andet forslag, nemlig om nedsættelse af en kommission, mange flere og også meget mere nuancerede betragtninger. Det fremgår tydeligt og klart af disse bemærkninger, at lovgivningen om homoseksuelles forhold er mere kompliceret end som så, og at man ikke blot med et pennestrøg, som de radikale foreslår, kan registrere homoseksuelle som ægteskabelige partnere med alle de højst forskelligartede retsvirkninger, som følger af et ægteskab.

Jeg synes derfor ligesom hr. Torben Lund, uanset hvad hr. Bernhard Baunsgaard bemærkede, at det virker noget selvmodsigende, når de radikale foreslår øjeblikkelig partnerskabsregistrering og samtidig går ind for et formentlig langvarigt kommissionsarbejde, fordi man jo trods alt erkender, at problemerne er meget komplekse.

Det drejer sig – det fremgår af ægteskabsudvalgets betænkning 5 – alene på det person-, familie- og arveretlige område samt på skatteområdet om ikke mindre end 38 love, som vedrører disse forhold, og dertil kommer alle de rettigheder, forpligtelser, eller hvad det nu måtte være, som følger af yderst forskelligartede love, lige fra som omtalt i det andet beslutningsforslag overtagelse af ålegårdsrettigheder til overtagelse af skorstensfejervirksomhed ved dødsfald.

Bortset fra at de radikale i deres beslutningsforslag helt synes at overse alle praktiske konsekvenser, overser de tilsyneladende også, at ægteskab for langt de fleste mennesker, tror jeg, og i alle tilfælde for det konservative folkeparti, er et samlivsforhold, som har sit udspring i forholdet mellem mand og kvinde, og hvis grundlag er at være rammen om børn og familie. Det udelukker naturligvis og heldigvis da ikke, at menne-

sker kan leve sammen under andre og lige så lykkelige eller ulykkelige forhold, men retsvirkningerne for disse samlivsformer kan og bør ikke nødvendigvis være de samme som gælder for et ægteskab.

Jeg betvivler i øvrigt, at der blandt homoseksuelle skulle eksistere større lyst til offentligt at lade sig registrere som sådanne. Det kan i øvrigt undre mig lidt, at netop de radikale optræder som fortalere for registrering, når de på så mange andre områder tager afstand fra alt, hvad der overhovedet har med det at gøre.

Jeg er derfor enig med justitsministeren i, at vi når til en langt mere tilfredsstillende løsning, hvis vi praktisk og enkeltvis løser de problemer, som eksisterer og måtte opstå. Det er også den fremgangsmåde, vi hidtil har fulgt, bl.a., som justitsministeren nævnedet, inden for boliglovgivningen, og jeg synes, at det bør vi blive ved med, fremfor at vi uden at kunne overskue konsekvenserne og behovet lader en følelsesmæssig bølge og, skal vi sige lidt misforstået frisind overvælde os til at etablere en slags ægteskab af anden grad.

Af samme grund mener vi fra konservativ side ikke, at der er behov for at nedsætte en særlig homoseksualitetskommission i lighed med den, som nu i Sverige arbejder på 8. år. Vi vil ikke undervurdere betydningen af at vide mere om homoseksuelles stilling i samfundet såvel samlivsmæssigt som socialt og juridisk. Men det er trods alt ikke ganske ukendte problemer, som allerede her i landet løses pragmatisk og med den liberale forståelse for minoriteter, som vi trods alt på mange områder kan rose os af. Hvorfor ikke – selv om jeg indrømmer, at ikke alt godt kommer fra Sverige – se lidt på de resultater, denne længe arbejdende kommission dér eventuelt når frem til, fremfor at udsætte alle problemernes løsning, til vi selv engang får en tilsvarende kommission sat i gang med nøjagtig de samme problemer?

Vi ser meget gerne en løsning på homoseksuelles mange og forskelligartede problemer, men vi finder ikke denne løsning i sidestilling med ægteskab, og vi finder, at vi hurtigere og bedre kan løse de praktiske problemer ved lovgivning, efterhånden som der viser sig behov derfor, fremfor at henvise samtlige problemer til en kommission, der jo erfaringsmæssigt sidder meget længe.

Sander (V):

Når vi i dag på folketingets dagsorden har to beslutningsforslag, der vedrører de homoseksuelles forhold, kunne man næsten få det indtryk, at der slet ikke bliver gjort noget eller på nogen måde bliver taget hensyn til denne gruppe mennesker. Således forholder det sig heldigvis ikke, hvilket også fremgår af forslagernes bemærkninger og af ministerens indledende betragtninger.

Det er venstres opfattelse, at der ikke her i landet finder særlig diskrimination sted i lovgivningen, men personlig føler jeg ikke, at vi kan se bort fra den skjulte diskrimination på arbejdspladserne, i boligspørgsmål og velsagtens i dagligdagen i det hele taget. Disse forhold er imidlertid næppe klaret med et par lovforslag; det er et spørgsmål om indstilling og naturlighed, og i så henseende kan debatten her i dag og alle andre diskussioner på området virke befordrende. På dette område er jeg meget, meget enig i de betragtninger, hr. Torben Lund kom med i sit indlæg.

Jeg var meget glad for at erfare ministerens tilsagn om, at regeringen er indstillet på at imødekomme de homoseksuelles behov for på en positiv måde at få behandlet deres problemer, når det drejer sig om samlivsophævelse, arveafgift og tilsvarende forhold, som er særlig gældende for denne kategori af mennesker.

I diskussionen om de homoseksuelles forhold er rejst en række problemer, der for en dels vedkommende er løst ved den eksisterende lovgivning, men der er fortsat en række uafklarede ting, og derfor kan det virke tiltalende med nedsættelse af en kommission til belysning af disse problemer her i landet. Inden man tager dette skridt, føler vi dog, at der er grund til at overveje ministerens idé om at afvente en tilsvarende svensk kommissions betænkning, der efter sigende skulle være lige om hjørnet. Det er klart, at vi fra en kommissions arbejde i 7 år i et naboland, også selv om det er Sverige, kan hente mange nyttige oplysninger og erfaringer på områder, hvor det utvivlsomt kunne være rart med en afklaring eller i hvert fald en drøftelse, der kunne afmystificere de homoseksuelles særlige problemer og gøre det hele meget mere naturligt for langt flere af os, end det er tilfældet i dag.

Ebba Strange (SF):

Først et par ord om det radikale forslag. I det forslag, vi er fælles om i socialdemokratiet, det radikale venstre, VS og socialistisk folkeparti, er en af de ting, vi gerne vil have kommissionen til, at fremkomme med forslag til bestemmelser for faste samlivsforhold. Når vi har valgt den formulering, er det bl.a., fordi vi mente, at forslagsstillerne var enige om, at ægteskabsloven, sådan som vi kender den, ikke umiddelbart kan overføres på homoseksuelle forhold, fordi der er en række vilkår knyttet til det at leve sammen, når man er af samme køn, og som er anderledes, end når man indgår et egentligt ægteskab. Derfor er jeg enig med hr. Torben Lund i, at det radikale forslag kommer ind som en hund i et spil kegler i vores diskussion om nedsættelse af en kommission, og vi kan fra SFs side ikke støtte det.

Vi har diskuteret de her ting i flere år, vi har også gjort det på offentlige møder, hvor hr. Bernhard Baunsgaard og jeg har haft lejlighed til at optræde i fællesskab. Vi ved, at der også fra de homoseksuelle organisationers side er nogle ønsker i forbindelse med faste samlivsforhold, og de går i en lidt anden retning end præcis det at få overført ægteskabslovens regler til homoseksuelle forhold. Det er en af grundene til, at vi ikke fra SFs side kan støtte det radikale forslag, og det er en af grundene til, at vi i stedet for er medforslagsstillere til forslaget om nedsættelse af en kommission.

Nu siger ministeren, at den kommission, der sidder i Sverige, har siddet i 7 år, og hvis vi skal igennem et lige så langt kommissionsarbejde i Danmark, så varer det jo længe, før vi får klaret de homoseksuelles forhold. Ja men det er ikke nødvendigt, hr. minister. Der er jo ingen, der siger, at en kommission skal sidde i 7 år. En dansk kommission vil have det svenske materiale, og svenskerne er ved at være færdige med deres arbejde.

En dansk kommission vil også have det materiale, der foreligger fra ægteskabsudvalget. Dette udvalg var jo også karakteriseret ved at sidde i mange år, 14 blev det vel til. En af grundene til, at ægteskabsudvalget blev nedsat i 1969, var, at det skulle se på regler for andre former for samlivsforhold end ægteskab. Ægteskabsudvalgets arbejde mundedes ud i, at man ikke ville komme med nogen

[Ebba Strange]

forslag om andre samlivsforhold end ægteskab. Man opfordrede folk af forskelligt køn til at gifte sig, hvis de ville have sikret deres samlivs retsregler, og med hensyn til homoseksuelle foreslog man det samme, som ministeren foreslår, nemlig at problemerne skulle løses, efterhånden som de opstod.

Vi mener fra forslagsstillernes side, at det er nødvendigt med et mere samlet overblik over, hvad de homoseksuelles problemer er, og hvad det er for retsregler, lovregler, det er vigtigt at få ændret for at tilgodese de homoseksuelles berettigede ønsker og krav i det samfund, de lever i. Det tror vi ikke på kan ske ved sådan hen ad vejen at løse enkeltproblemer i forbindelse med særlovgivning. Det giver os ikke det samlede overblik, og det er det samlede overblik, vi mener det er nødvendigt at få.

Som jeg sagde for et øjeblik siden, kan jeg ikke se, at der er nogen som helst grund til, at kommissionen skal sidde i 7 år. Vi kunne for min skyld godt prøve at sætte et åremål på og sige, at kommissionen skal arbejde med en vis hurtighed, for det, den først og fremmest skal, er at samle en lang række af de oplysninger sammen, som findes andre steder.

Jeg er enig med ministeren i, at man, også når vi sammenligner med andre nordiske lande – det var jo en del af debatten i Nordisk Råd – generelt i Danmark har en mere liberal og tolerant holdning til homoseksuelle, og det er en holdning, som har udviklet sig igennem de senere år. Det er glædeligt, og det er udmærket, men jeg tror, alle i denne sal er klar over, at der er en række områder tilbage, hvor de homoseksuelle med rette føler, at deres stilling er svagere på det retlige område, men også på det holdningsmæssige område, som hr. Sander var lidt inde på.

Hr. Sander sagde, at det, vi har at gøre med i dag, ikke først og fremmest er et spørgsmål om lovgivning, men også et spørgsmål om holdninger, der i meget høj grad i forbindelse med arbejdsmarkedet, i forbindelse med privatliv og den slags ting skal ændres. Vi mener fra forslagsstillernes side, at nedsættelse af en kommission, der kommer med oplysninger om faktiske forhold, sådan som de ser ud i privatlivet, på arbejdsmarkedet og på det lovgivningsmæssige område, kunne være med til at påvirke befolkningens holdning, fordi det ville være

en håndsækning fra folketingets side til de homoseksuelle, der ville betyde: vi accepterer fra folketingets side, at homoseksuelle har ret til at leve i dette samfund uden diskrimination. Den ret, den erkendelse, bekræfter vi ved at nedsætte en kommission til undersøgelse af deres forhold, til belysning af deres forhold.

Hr. Sander sagde selv, at der er en lang række uafklarede forhold, og hvis ikke vi skal have afklaret de forhold gennem en kommissionsnedsættelse, så ved jeg ikke rigtig, hvordan hr. Sander mener vi skal få dem afklaret. Hr. Sander foreslår selv, som ministeren gjorde, at vi afventer det svenske udvalgs betænkning. Jeg mener ikke, der er nogen grund til at vente. Jeg mener, vi skal nedsætte en kommission i Danmark, og den skal naturligvis bruge det materiale, der foreligger i Sverige, og efter alt, hvad vi har fået oplyst, skulle den svenske kommission snart være færdig.

Jeg mener, det er vigtigt at få nedsat denne kommission, og jeg vil som sagt gerne som en af forslagsstillerne være med til, at vi diskuterer i udvalget, hvordan vi kan få sat en tidsgrænse på, så den ikke kommer til at sidde i 7 år, men så den hurtigst muligt kommer med nogle forslag til, hvad det er for lovændringer, vi skal foretage, og belyser, hvad det i øvrigt er for vilkår, de homoseksuelle i Danmark lever under.

Bente Juncker (CD):

Da centrum-demokraternes ordfører, fru Birgith Mogensen, ikke kan være til stede, skal jeg knytte nogle bemærkninger til beslutningsforslagene.

Vedrørende beslutningsforslag nr. B 99 er jeg enig i, at de homoseksuelle kan have mange problemer i samfundet, men det er der også andre samlivsformer der har. Det er da givet, at vi skal acceptere den måde, homoseksuelle ønsker at leve på, men jeg mener nu alligevel, at de radikale er gået for vidt i dette forslag. Og hvem er det så til gavn for? Ja, det er udelukkende til gavn for de homoseksuelle. Det løser ikke andre samlivsformers problemer. Det løser f.eks. ikke problemerne, hvis to søstre ønsker at leve sammen. De behøver ikke at være homoseksuelle. Jeg mener altså, at de radikale er gået lovlig vidt her.

[Bente Juncker]

Der står i beslutningsforslagets punkt 1, at man kan kræve registreret et partnerskab. Det må vi sige helt klart nej til. CD mener heller ikke, at partnerskabet skal kunne indgås under samme betingelser som ægteskab. Jeg mener ikke, at homoseksuelle er særlig glade for, at man registrerer dem. Jeg tror, at de vil leve for sig selv; bare de bliver ladet i fred og ro, så er de tilfredse med det.

Et af de problemer, som jeg mener der er, er retten til bolig. Det er meget urimeligt, at den anden, hvis den ene falder væk, skal flytte ud, eller hvis de bliver uenige om nogle ting. Der bør være en regel, som sikrer retten til bolig også for disse personer.

Hr. Torben Lund nævnte den tyngende arveafgift. Ja men det gælder jo også alle andre samlivsformer. Vi kender jo måden at få den billige afgift på. At gifte sig. Det kan homoseksuelle ikke gøre. Arveafgiftsproblemet specielt for disse kan jeg ikke se. Der er mange andre, der kommer i klemme. Det vil da være morsomt at høre, om de radikale vil være med til at lempe arveafgiften helt generelt, for alle grupper.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 103 må vi henvise til den svenske kommission, og i øvrigt må vi afvise begge forslag.

Poulsgaard (FP):

Det var en konservativ justitsminister, der indførte, må man snart sige, pornografi i Danmark, og så fik vi hæftet betegnelsen Europas svinesti på os.

Nu skal man passe på, når man diskuterer disse ting, for hvad bliver det næste? Skal vi nu til at have parforhold, som de radikale ønsker, skal vi så også tillade far-og-datterforhold? Der er jo røster fremme i Sverige herom, man vil til at legalisere det. Jeg tror, at man skal tænke sig om 2-3 gange, inden man kopierer Sverige her. Danmark er vel det land i hele verden, der er mest tolerant over for disse grupper.

Man hører her om problemer, problemer, problemer. Vi hørte også SFs ordfører, fru Ebba Strange, stå her og sige: nu skal vi løse problemerne. Det, der er fejlen, er, at når man vil løse alle mulige problemer, så skaber man en masse problemer andre steder.

Jeg tror altså, at man skal træde varsomt her. Jeg tror overhovedet ikke, at tiden på nogen måde er inde til at gå så langt, som de

radikale vil i deres beslutningsforslag. Vi kan i hvert fald ikke støtte det.

Jeg vil da godt sige, at det er svært i de her sager at tale som parti, man kan faktisk kun tale som enkeltperson. Hvad ved jeg om, hvad fremskridtsfolk ønsker, og hvad ved fru Ebba Strange om, hvad SF'ere ønsker? Man kan stort set kun tale for sig selv. Selvfølgelig skal vi lovgive herinde, men jeg kan ikke forestille mig, at der er ret mange fremskridtsfolk, der kunne tænke sig at støtte det radikale forslag.

Og så om det andet beslutningsforslag, nr. B 103, om denne kommission: ja, da fanden ingenting ville ...

Formanden:

Hov hov.

Poulsgaard (FP):

Ja, siger man ikke: da nedsatte han den første kommission. Vi har nedsat mange kommissioner i tidens løb, og hvis det er en kommission, der kan sidde, til der gror mos på den, så kan man for min skyld nedsætte alle de kommissioner, man vil, men vi synes godt nok ikke, at det er de kommissioner, der er mest brug for. Hvis I kan love mig, at det er en kommission, der vil arbejde i 50-100 år, så kan den for min skyld da godt få lov til at sidde, men vi kan ikke støtte beslutningsforslaget.

Lenger (VS):

Hr. Poulsgaard må have os undskyldt, men vi er nogle, der godt vil være med til at løse problemerne, og det må hr. Poulsgaard finde sig i.

Jeg tror egentlig, at det radikale venstre mener det godt, men dette forslag er ikke særlig hensigtsmæssigt til at løse de problemer, som man foregiver at ville løse.

I bemærkningerne peger det radikale venstre på de problemer, der ligger i de manglende retsvirkninger i forhold til indvandrere, boligforhold, arveret, når to personer af samme køn lever i eller har levet i et fast forhold, og ingen tvivl om, at problemerne eksisterer. To personer af samme køn har ikke de samme rettigheder i forhold til udlændingeloven som to personer af forskelligt køn, for retsvirkningerne er knyttet til ægteskabet, og to personer af samme køn har ikke de

[Lønger]

samme rettigheder i forhold til arveloven, hvis den ene af dem dør. Hvad det sidste angår, holder vi klart mere af det forslag fra SF, vi havde til første behandling for et par uger siden. Dette forslag byggede nemlig på det princip, at to personer af samme køn, men også to personer af forskelligt køn uden at have indgået ægteskab kunne opnå arverettigheder.

Det, de radikale altså vil med dette forslag, er at gøre ægteskabet på godt og ondt til en betingelse for at opnå rettigheder, som principielt lige så godt kunne indføres, uden at der bliver indført en egentlig institution, der har alle ægteskabets retsvirkninger. Retsvirkninger i forhold til udlændingeloven, boliglovgivningen og arveretten behøver ikke at have noget som helst at gøre med de øvrige retsvirkninger af ægteskabet, og det er grunden til, at VS afviser dette forslag fra det radikale venstre. Vi vil ikke være med til denne unødvendige sammenblanding af skidt og kanel.

Konsekvensen af det radikale forslag er, at to personer af samme køn for at opnå disse retsvirkninger skal påtage sig gensidig forsørgerpligt. Det er en betingelse, som absolut intet har at gøre med de goder, vi taler om her. Det vil nemlig sige, at man også må opgive sin selvstændige identitet i en lang række økonomiske mellemværender med stat og kommune, og den pris er der ingen grund til at betale. Vi ser hellere, at den gensidige forsørgerpligt afskaffes i den nuværende ægteskabslovgivning, end at den indføres for flere persongrupper. Det er denne gensidige forsørgerpligt, som i årevis har umyndiggjort især kvinderne, og vi ser ingen grund til at udvide personkredsen, i særdeleshed ikke når retsvirkningerne kunne gennemføres helt uafhængigt af forsørgerpligten, uden at der af den grund ville gå skår af nogen.

Det hører med til historien, at Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske faktisk har frarådet den konstruktion, det radikale venstre her fremlægger. Alligevel er forslaget fremsat, og umiddelbart må det naturligvis for den udenforstående se ud, som om de radikale hermed viser sig forfærdelig progressive. Vi mener, at forslaget er reaktionært. De radikale tilbyder en af samfundets mest konservative institutioner til nogle flere, og det er, som om de sidste 20 års udvikling inden for samlivsområdet er gået spurlost

hen over forslagsstillerne. Vi fik en forsmag på det, da fru Aase Olesen på det radikale venstres vegne afviste SFs forslag om arveret til papirløse par uden hensyn til, om der var tale om den ene eller den anden kombination af køn. Forslaget falder i logisk forlængelse af denne holdning hos det radikale venstre. Det, der er foregået i de sidste 20 år, er, at flere og flere mennesker i forskellige kombinationer af køn har valgt at bo sammen, det er vel op imod en halv million mennesker, uden alt bureaukratiet.

Det, sagen drejer sig om, er, at bøsser og lesbiske, som de facto lever i et fast forhold, må have tillagt en række rettigheder uden at give afkald på den personlige identitet, uden at opgive den personlige økonomiske frihed, uden at skulle betragte hinandens indtægter som en del af eller en betingelse for bistandshjælp og uden at blive betragtet som kun en økonomisk enhed. Derfor afviser vi forslaget. Det er altså ikke, fordi vi mener, at vi skal afvente et kommissionsarbejde, men fordi vi er uenige i det radikale venstres forslag.

Når det er sagt, vil jeg godt tilføje, at nogen direkte skade vil det radikale venstres forslag næppe gøre, for det vil være utrolig få, der vil benytte sig af tilbuddet. Her er jeg helt enig i den bedømmelse af forslagens virkninger, justitsministeren fremkom med ved debattens start. Uanset om forslaget blev gennemført eller ej, ville der fortsat være behov for de tanker om partnerskab uden ægteskabets retsvirkninger, som Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske har givet udtryk for. Vi betragter det i øvrigt som en yderst teoretisk mulighed efter reaktionerne her i dag, at det radikale venstre får forslaget gennemført.

Om kommissionen vil jeg gerne starte med at sige, at når VS er medforlagsstillere sammen med et flertal, så har vi ikke dermed sagt, at vi ikke vil være med til at gennemføre forbedringer for bøsser og lesbiske i den periode, hvor kommissionen arbejder, så på det område skal justitsministeren være meget velkommen til at lovgive på enkeltområder, som han bebudede i sit indlæg. Det, vi gerne vil, er at se på en række områder, hvor det er nødvendigt, og hvor problemstillingen er så overskuelig og løsningen så indlysende, at kommissionens mere dybtgående arbejde ikke er nødvendigt. Her tænker vi bl.a. på straffelovens antidiskriminationsparagraf, der drejer sig om race og religion m.v., hvor vi

[Lønger]

godt kunne forestille os, at den blev udvidet til også at dreje sig om seksualitet.

Alligevel mener vi, det er en god ting at få nedsat en kommission, der skal beskrive de sociale, juridiske og kulturelle forhold for bøsser og lesbiske. Der foregår, som der står i bemærkningerne til forslaget, en ganske omfattende diskrimination, og det er nødvendigt for at dæmme op for denne diskrimination, at vi får et dokumentationsmateriale, der belyser situationen. Samtidig har kommissionen en meget vigtig psykologisk virkning, fordi den udtrykker en officiel anerkendelse af bøsser og lesbiske, præcis som da Århus byråd, i øvrigt som det første byråd i landet, bevilgede økonomisk støtte til Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske. Det var, så vidt jeg husker, 5.000 kr. pr. år, men hvad den psykologiske virkning angår, er beløbets størrelse for så vidt ligegyldig.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at præcisere, at VS ikke opfatter homoseksualitet som et problem i sig selv. Homoseksualitet er ikke fra naturens side et problem. Når det er et problem i vores samfund, skyldes det, at homoseksualitet praktiseres af et mindretal, der vel næppe udgør mere end 10 pct. af befolkningen. Det er dog på den anden side et stort tal; mange vil måske synes, det er overraskende stort.

I det hele taget findes der mange måder at fungere på. For tiden er den mest udbredte måde at fungere på den, der medicinsk og fagligt kaldes for heteroseksuel. Når normer og normalitet defineres, vil mindretal altid få prædikat af unormale eller afvigere; sådan er alting relativt. Derfor er vi med til at foreslå nedsat en kommission til belysning af homoseksualitet. Principielt kunne det lige så godt have været en kommission til undersøgelse af hvad som helst andet, heteroseksualitet for den sags skyld, men det er det nu altså ikke, for heteroseksualitet er normen, men heteroseksualitet ville lige så vel have været et problem, hvis det ikke havde været normen, forstået som det mest udbredte.

Vi deler ikke den bekymrede opfattelse, som især et par af de borgerlige ordførere har været inde på, at bøsser og lesbiske skulle være ulykkelige mennesker eller mennesker med et specielt behov for forståelse, tolerance, nærmest overbærenhed. Problemerne ligger for os at se udelukkende i, at de er et mindretal, men naturligvis også i, at der er

bøsser og lesbiske, der indgår traditionelle ægteskaber med en person af modsat køn. Her finder de problemerne. Det forhold vil vi også gerne have belyst gennem den kommission, der skal nedsættes. At problemet især ligger i denne gruppe, understreger klart, hvad jeg sagde før, at det er i kraft af status som mindretal, at der i vores samfund er problemer i at være bøsse eller lesbisk, som der også er problemer for andre mindretal. Det kunne være pædofile eller sadomasochister for den sags skyld.

Det har været antydnet fra flere ordføreres side, at et forhold mellem to personer af samme køn er en slags, jeg havde nær sagt, andenrangsforhold. Derfor vil jeg gerne slutte med at fortælle lidt om, hvad man egentlig forstår ved homoseksualitet.

Hvad vil det sige at være bøsse eller lesbisk? Ja, der findes naturligvis mange forskellige definitioner, den ene mere fordomsfuld end den anden. Den definition, vi foretrækker, er, at homoseksualitet vil sige, at man besidder evnen til at elske og elske med sit eget køn. Men en evne til at elske er det, og som sådan adskiller den sig kun i detaljen fra heteroseksualitet. Alligevel giver denne detalje sig store udslag i levevilkårene. Det må der naturligvis laves om på, og det mener vi at en kommission kan yde et vigtigt bidrag til.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal på kristeligt folkepartis vegne afvise begge forslag. Vi mener ikke, at en kommission er nogen nytte til. Opstår der problemer hen ad vejen, som justitsministeren sagde, ja, så er der mulighed for at løse dem. Men selvfølgelig ved man, at skal man have begravet nogle ting godt, så kan man gøre det i en kommission. Jeg ved godt, at der er nogle, der siger, at det skal være en hurtigtarbejdende kommission, men alligevel: vi afviser det.

Det var ret interessant at høre nogle af de taler, som blev holdt i dag. På den ene side vil man gerne gøre homoseksualitet til noget naturligt og ikke noget særligt, på den anden side skal de homoseksuelle have en særlig stilling, fordi de er det. Debatten har været en klar afspejling af det forhold, at man prøver på at forklare, hvorfor det ikke kan virke

[Inger Stilling Pedersen]

som et ægteskab, eller hvorfor det kan på den anden måde.

Kristeligt folkepartis holdning er helt klar her, hvad der nok ikke er nogen der er i tvivl om: vi mener, at ægteskabet er et forhold mellem mand og kvinde, som familien bygger på, og hvor børnene og hjemmet og det hele hører til. Det andet må aldrig efter vores mening ligestilles med ægteskab. Jeg tror også, at hvis vi trækker det frem på den måde, vi gør nu, vil vi kunne skabe nogle problemer ved netop at gøre det til noget særligt. Der var nogle, der nævnede andenklassens ægteskaber o.lign. Vi kan overhovedet ikke være med til det.

Selvfølgelig er debatten god til at få nogle ting frem om mindretal og deres problemer, men man kan godt fokusere så meget på en ting, at selv mennesker, der måske ikke har de problemer, kan gå hen og tro, at der er noget galt. Jeg har i hvert fald erfaret, at der ligger i luften en ting, som man ikke har villet med det her, nemlig at unge kan få problemer, kan komme med beskyldninger mod hinanden, fordi man bringer det for meget i fokus.

På den anden side skal de mennesker, som har disse problemer, selvfølgelig have lov til at leve deres liv, og de skal sikres. Jeg mener ikke, at det skulle være nødvendigt særlig at sætte ind mod diskrimination her. Som nogle siger, kunne også andre grupper tages frem.

Problemet er rejst, og selvfølgelig skal debatten finde sted, men kristeligt folkeparti kan ikke medvirke til forslagernes gennemførelse.

Formanden:

Ordføreren vedrørende beslutningsforslag nr. B 99 om partnerskab for homoseksuelle, hr. Bernhard Baunsgaard, har ordet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil først gøre et par bemærkninger til det, justitsministeren kom med i anledning af disse to forslag.

Jeg vil gerne takke for ministerens tilsagn om, at man nu vil lovgive på en række enkeltområder, sådan at man rent faktisk får gennemført en række af de ting, vi ønsker skulle gennemføres ved registreret partnerskab, via anden lovgivning. Det vil jeg gerne sige tak for.

Da jeg hørte på justitsministeren, spekulerede jeg meget på – naturligvis ikke, om ministeren talte på samtlige regeringsmedlemmers vegne, men på, om ministeren nu også talte på samtlige regeringspartiers vegne. Det blev jo opklaret, da kristeligt folkeparti ordfører havde ordet her, at kristeligt folkeparti er imod, at man ligestiller homoseksuelle, der lever sammen, med heteroseksuelle, der lever sammen, i hvert fald når der er tale om ægteskab. Jeg håber ikke, at nogen har opfattet det på anden måde, end at det, vi ønsker, er et registreret partnerskab, ikke at man skal kunne gennemføre et ægteskab for homoseksuelle. Vi ønsker, at samfundet skal anerkende, at der er en række medborgere, der har denne indstilling, og at vi andre bør anerkende dette. Vi skal ikke gøre os til dommere over andre mennesker. Det undrer mig meget stærkt, at netop kristne vil det. Jeg troede, at det første bud i kristendommen var, at man ikke skulle være dommer og fordømme.

Efter vor opfattelse bør vi her og nu gennemføre registrering af partnerskab. Jeg skal ikke spilde meget tid med at tale om, hvorfor det bør gøres nu, for det synes jeg den socialdemokratiske ordfører, hr. Torben Lund, gjorde ganske udmærket, også da han havde ordet for at imødegå min korte bemærkning. Han talte om, at det var urimeligt, uværdigt, at man skulle henvende sig for at blive undergivet særlig milde beskatningsregler med hensyn til arveafgift. Ja men det er bare et nyt eksempel på, hvorfor det er nødvendigt, at der handles her og nu.

SFs ordfører, fru Ebba Strange, var inde på det samme problem. Hun sagde noget om, at det er et spørgsmål om holdninger, dette at anerkende de homoseksuelle, og jeg synes faktisk ikke, det kan siges bedre. Det er meget præcist situationen. Vil vi optræde fordømmende, eller vil vi anerkende, at nogle medborgere har en anden indstilling end andre? Det sidste synes jeg vi skal. Når fru Ebba Strange siger, at det er et spørgsmål om holdninger, må jeg have lov til at gå videre og sige, at holdninger klares nu ikke ved, at vi nedsætter en kommission. En ny og bedre holdning underbygges ved, at vi handler og gennemfører registrering.

Jeg vil gerne sige om kommissionen, at jeg er ked af, at et flertal ikke tør være så radikalt eller så meget tilhænger af anerkendelse af homoseksuelle, at man vil handle her og

[Bernhard Baunsgaard]

nu, og tror, at det klares med nedsættelsen af en kommission.

Justitsministeren henviste til, at ægteskabskommissionen havde behandlet problemet. Ja, i Danmark fik vi nedsat en ægteskabskommission i 1959. 10 år senere skønnede man, at det var nødvendigt med en fornyelse, og så fik vi en ny ægteskabskommission, der skulle behandle ægteskabets retsvirkninger og mange andre ting i forbindelse med samliv mennesker imellem, også mellem homoseksuelle. Den sad fra 1969 til 1983, og alligevel vil man ikke handle. Med andre ord: først 10 år og derefter 14 år, 24 år i alt har ikke været nok til at nå til ende med dette.

Svenskerne har nedsat en kommission, og justitsministeren gjorde ganske rigtigt opmærksom på, at den har siddet siden 1977. Jeg må måske minde om noget, som vi undertiden henviser til herinde, når vi ønsker, at der skal ske noget. Det er, hvad »den onde maler« skrev på væggen til denne sal: »Da fanden ville, at intet skulle ske, han satte i verden ind den første komité.« Jeg er meget ked af, at man ikke kan blive enig om, at det, der kan medføre en virkelig holdningsændring, er, at vi i den lovgivende forsamling tager os sammen til at sige: disse mennesker bør have samme rettigheder som alle andre i dette land.

Den konservative ordfører kom med det helt rigtige, for hun sagde, at det formentlig bliver et langvarigt kommissionsarbejde. Ja desværre, jeg tror også, at det bliver et langvarigt kommissionsarbejde. Der er jo nok nogle af os, der aldrig oplever at få lov til at stemme for at anerkende retsforholdet for homoseksuelle, fordi man ikke når at blive færdig med kommissionen herinde.

Den konservative ordfører bemærkede, at det var mærkeligt, at vi var tilhængere af registrering på dette område. Det er jo en frivillig registrering, der medfører fordele for dem, der lader sig registrere. Det har jeg ikke været imod. Jeg er modstander af registrering, der kan bruges til at overfalde rettigheder hos mennesker med. Jeg synes, det var en sammenblanding af tingene.

Vi vil støtte det andet forslag. Jeg mener ikke, at SFs ordfører, fru Ebba Strange, havde ret, når hun sagde, at diskussionen ville blive afsporet. Vi har, som vi har haft lejlighed til så mange gange i de senere år, også i

diskussioner med fru Ebba Strange på offentlige møder, fastslået, at vi synes, at så snart der var en chance, burde vi i folketinget gennemføre ændringer til fordel for anerkendelse af dette mindretal.

Jeg havde håbet på, at tiden var inde nu, men må konstatere, at man igen både fra socialdemokratiet og fra SFs side ikke ønsker at handle, men sætter det hen i en kommission, der måske sidder 4 år, måske 10 år eller måske 24 år, inden man kan gå videre. Jeg får jo nok ikke lejlighed til at stemme for resultatet af det, hvad jeg meget stærkt beklager. Jeg ville godt være med til også på dette område at gøre det danske samfund blot en lille smule mere menneskeligt for alle slags mennesker, herunder dette mindretal.

Må jeg rette en enkelt fejl hos CDs ordfører. To søstre kan naturligvis få gavn af det registrerede partnerskab, hvad enten de er homoseksuelle eller ej. Vi har blot gjort opmærksom på, at det især er homoseksuelle, der vil få gavn af det. Men to søstre, der i øvrigt ikke er homoseksuelle – eller 2 brødre – kan også få gavn af det.

Med hensyn til VS' bemærkninger har jeg egentlig ikke meget at sige. Jeg kan vel som sædvanlig trække VS' indstilling sammen på denne måde: alle fordele og ingen pligter, og så kan det gå med samfundet, som det nu engang bedst kan. Det er vel VS' indstilling. Jeg synes, at det er meget smukt i overensstemmelse med den, man må vel nærmest sige anarkistiske holdning, VS har.

Jeg kan vist ikke sige mere. Vi støtter forslag nr. B 103, da vi jo er medforslagsstillere til det. Når vi ikke kan nå længere, når et flertal ikke tør eller ikke har mod og mands hjerte til at gå videre, så lad os da nøjes med den kommission. Lad os håbe på, at den ikke bliver mere langvarig end den sidste, meget hurtigt arbejdende kommission, vi havde. Det var den om indvandrerloven. Den var 6 år om det. Lad os så håbe, at denne i hvert fald ikke er længere om det.

Formanden:

Ordføreren vedrørende beslutningsforslag nr. B 103 om nedsættelse af en kommission til belysning af homoseksuelles situation i samfundet, fru Inge Fischer Møller, har ordet.

Inge Fischer Møller (S):

Jeg vil godt understrege, at det er vigtigt for os, at vi ser på kommissionens sammensætning, og jeg vil godt citere fra forslaget:

»Kommissionen skal sammensættes af repræsentanter for relevante ministerier, 2 repræsentanter for Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske samt enkeltpersoner, som har vist særlig interesse for homoseksuelles vilkår i samfundet.«

Hermed har vi ikke udelukket enkeltpersoner, der har særlig interesse i at arbejde med problemstillingen.

Spørgsmålet har været behandlet i Nordisk Råd, hvor det stort set fik en positiv modtagelse, bortset fra en finsk mindretalsudtalelse og det forhold, at den danske regering ikke stemte for. Så vidt jeg husker, var der ud over regeringen 3 konservative medlemmer, der undlod at stemme, og jeg vil ikke lægge skjul på, at det var jeg ked af, for jeg syntes, det var et godt, gennemtænkt og gennemarbejdet forslag.

Det, der er tale om her, er, at der er brug for åbenhed. Alle har ret til og krav på det kærlighedsliv, der passer for dem. Man kan ikke putte mennesker ind i flere faste skabeloner for en flertalsnorm, end vi allerede gør. Oplysning og frihed er nødvendigt. Jeg tror, at de, der tilhører mindretallet, er trætte af overbærenhed. Det, vi må have nu, er handling.

Jeg synes også, det er vigtigt at understrege, at det forslag om en kommission, vi er kommet med, lægger op til alle de ønsker, der er tale om. Det vil sige, at alle kan få et åbent og varmt kærlighedsliv, hvis blot vi får et flertal herfor, og allerede nu kan vi jo lægge sammen, at der er 95 stemmer i folketinget, der godt vil være med, så måske det vil være lidt af en bet for justitsministeren at skulle acceptere forslaget.

Jeg vil gerne sige til justitsministeren, at det lyder jo meget pænt, at man fremhæver en liberal livsholdning, når det drejer sig om enkeltområder. Hvorfor pokker ikke gå helhjertet ind i kommissionsarbejdet og se på de ting, der her er tale om, prøve at klarlægge dem? Og skulle det vise sig, at enkelte af de punkter, vi har nævnt, er overflødige, så lad dem glide ud, når vi kommer i gang med arbejdet.

Justitsministeren nævner med stor iver og måske også med lidt glæde – jeg ved ikke, om jeg skal sige skadefryd – at i ægteskabsudvalget, da vi behandlede betænkning 1 og 8 – jeg vil godt understrege, at jeg selv har siddet med i ægteskabsudvalget – har det taget så og så lang tid. Her er der tale om en problemstilling, der er så godt afdækket, at man ikke behøver at have en kommission, der arbejder hverken i 3, 4 eller 5 år. Vi har allerede indhøstet erfaringer, så en kommission vil kunne arbejde hurtigt. Vi kan drage nytte af det erfaringsmateriale, man har i Sverige, og blive færdige i løbet af 1-1½ år; det er ikke utænkeligt.

Jeg vil også godt sige til justitsministeren, at jeg forstår ikke rigtig de omsvøb med, at man kan tage den ene lov og man kan tage den anden lov og man kan tage nogle områder, der presser sig på. Hvorfor ikke analysere hele området og prøve at finde ud af, hvad det er, vi står over for? Og hvis det viser sig, som jeg nævnte før, at noget er overdrevet på et enkelt område, så lad os under udvalgsarbejdet blive enige om, at det er overflødigt, og så i fællesskab arbejde på at få nogle bedre forhold.

Jeg vil godt i relation til det, min partifælle hr. Torben Lund nævnte, sige, at jeg også finder, at de radikales forslag som et selvstændigt forslag her er en hund i et spil kegler, specielt fordi vi arbejdede sammen om begge forslag. Der blev heller ikke lagt skjul på fra de radikales side, at det ville komme, men flertallet har jo allerede vist, at der ikke er brug for det, så hvorfor ikke arbejde positivt sammen om det, der ligger her?

Det, fru Agnete Laustsen sagde, var ikke meget anderledes end det, justitsministeren sagde – lidt god vilje her og dér kan man godt gå ind for, men at arbejde grundigt med de forslag, der skal sikre, at alle mennesker får det godt og sundt og rart i vort samfund, vil de konservative ikke være med til. Det er heller ikke nogen ny holdning, det vil jeg godt understrege, men lad os se, om vi ikke, når vi kommer i gang med udvalgsarbejdet, kan se lidt nærmere på det.

Vedrørende selve kommissionen vil jeg godt give justitsministeren et par gode råd – hvis ellers justitsministeren har tid til at lytte. Det ligger sådan, at vi taler meget om nytænkning, vi taler om effektivisering, og vi taler om dynamik. Hvorfor hele tiden drage

[Inge Fischer Møller]

paralleller til kommissioner, der har siddet og arbejdet i mange år? Hvorfor ikke lave en ny skitse, prøve at finde ud af, hvilke forhold vi skal undersøge, hvilke forhold vi skal analysere? Og hvis det viser sig, at justitsministeren ikke har nogen ideer til, hvordan en sådan kommission skal nedsættes, er jeg helt sikker på, at hr. Torben Lund og jeg og andre meget gerne vil hjælpe, så den kommission kan nedsættes efter en helt ny skitse.

Jeg vil godt sige til fru Bente Juncker – det er måske sådan lidt drilsk; nu ved jeg heller ikke, om fru Bente Juncker er i salen – at det er et pokkers dårligt argument at drage ind i debatten, at nogle homoseksuelle har det dårligt, men at der også er andre grupper i vores samfund, der har det dårligt. Det er jeg enig i, men det er ikke det, vi skal diskutere her. Vi må prøve at finde ud af, hvilke andre grupper der har det dårligt, og så skabe bedre forhold for dem, men det er ikke noget holdbart argument i denne sag.

Så vil jeg godt sige – nej, det vil jeg ikke, jeg vil hoppe over det, hr. Poulsaard sagde, for jeg synes næsten, det var under lavmålet. Måske skal vi i stedet for under udvalgsarbejdet gå lidt hårdere til hr. Poulsaard og lade dette stå.

Jeg vil godt sige til fru Inger Stilling Pedersen: der er jo ingen grænser for kristeligt folkepartis hykleri, når det drejer sig om kærlighed inden for forskellige befolkningsgrupper. Der er ingen grænser for den hykleriske fremstilling. Vi hørte det i Nordisk Råd, vi har hørt det gentagne gange her, og endnu en gang har vi måttet høre det. Måske kan vi få det uddybet i udvalget, hvis det ellers har nogen interesse. Hykleri i sig selv er ikke frugtbart. Hykleri har kun én målsætning, og det er at skabe skel mellem befolkningsgrupper, som i forvejen har det dårligt, og det er ikke noget, vi har brug for i øjeblikket.

Jeg vil godt sige afslutningsvis til justitsministeren: jeg synes, at det, der er brug for, er den kommission, vi har foreslået. Jeg kan da godt forstå, at man som justitsminister må komme i et dilemma, når der er et flertal for en kommission, man ikke selv ønsker nedsat, men ikke desto mindre er der et flertal for den, og vi får den. Det synes jeg at alt tyder på at vi får, når udvalget til sin tid er færdigt.

Jeg vil godt understrege, at vi ønsker ikke en kommission, der skal arbejde lige så mange år som de kommissioner, der har været henvist til her fra talerstolen. Vi ønsker en kommission, der arbejder meget kortere, end vi har set det før. På den måde tror jeg vi kan sikre, at mennesker kan leve trygt og godt og ud fra de kærlighedsnormer, de har, og at der ikke øves større tryk mod dem, end tilfældet er allerede nu.

Jeg vil godt slutte med, hvis jeg ikke får flere runder, at ønske justitsministeren rigtig god arbejdslyst. Vi skal nok medvirke positivt i udvalget.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det er en kort bemærkning til fru Inge Fischer Møllers påstand om, at et flertal har vist, at der ikke er brug for det radikale forslag. Nej, det har et flertal ikke. Den socialdemokratiske ordfører påviste efter min opfattelse meget udmærket og smukt, hvor nødvendigt det er, at der handles nu, men et flertal – eller i hvert fald to af de partier, der var nødvendige for at skabe et flertal – har demonstreret heroppefra, at de ikke tør handle nu. Men det er jo noget andet, end at der ikke er brug for vores forslag.

(Kort bemærkning).

Inge Fischer Møller (S):

Så vidt jeg husker, må man ikke sige undskyld fra folketingets talerstol. Det er rigtigt, at det radikale venstre er medforslagsstiller til det forslag, som er fremsat af SF, VS, socialdemokratiet og det radikale venstre. Det er jo herved, vi får flertallet. Jeg undskylder over for de radikale, at jeg glemte dem i sidste omgang.

Formanden:

Man må gerne sige undskyld.

Lenger (VS):

Jeg vil ikke gå nærmere ind i en diskussion om hr. Bernhard Baunsgaards karaktergivning til VS, men jeg vil gerne sige, at hr. Bernhard Baunsgaard ikke har ret i det, han siger om rettigheder og pligter, der skal følges ad. Det, som det radikale venstre gør i dette forslag, er at sammenstille nogle rettig-

[Lønger]

heder og pligter, der ikke i sig selv har noget at gøre med hinanden. Når man normalt stiller rettigheder og pligter op som noget, der følges ad, antager man almindeligvis, at de har en vis sammenhæng med hinanden.

Jeg vil gerne illustrere det med et eksempel. Spørgsmålet om arveafgift er allerede nævnt i denne debat. Her er det sådan, hvis man tager et helt almindeligt forhold imellem forældre og børn, at den særlig lave arveafgift, som eksisterer i den slags situationer, ikke ophører i den situation, hvor forsørgerpligten ved det fyldte 18. år ophører. Der har vi bare ét eksempel på, at rettigheder og pligter altså ikke følges ad, når vi ser på det problemkompleks, som vi har til behandling her.

Jeg er ikke principielt uenig i, at rettigheder og pligter selvfølgelig i et stort omfang følges ad, men jeg mener, at de skal have noget at gøre med hinanden. Jeg har nævnt ét eksempel, og der er eksempler på andre områder inden for lige præcis dette problemkompleks, hvor de ikke følges ad i andre familieforhold.

Ebba Strange (SF):

Min bemærkning her i anden omgang skal alene gå til hr. Bernhard Baunsgaard, fordi jeg synes, hr. Bernhard Baunsgaard får drejet debatten rundt på en måde, som ikke er acceptabel for os andre.

Jeg er da helt enig med hr. Bernhard Baunsgaard i, at holdninger påvirkes meget af handlinger, og hvis vi herindefra vil være med til at ændre holdninger i det danske samfund, kan vi bl.a. gøre det ved at foretage nogle konkrete handlinger.

På et vist tidspunkt var jeg lige ved at tro, at hr. Bernhard Baunsgaard slet ikke var medforlagsstiller til forslaget om en kommissionsnedsættelse, men det indrømmede han da til sidst at han var. Men han kritiserer altså os andre, fordi vi ikke vil være med til at handle. Vi vil fra SFs side gerne være med til at handle, men vi synes ikke – lad mig så sige det så klart, som jeg kan – at ægteskabsloven er den bedste ramme omkring et homoseksuelt forhold, og det synes Landsforeningen af Bøsser og Lesbiske heller ikke. Det synes hr. Bernhard Baunsgaard altså. O.k., det må hr. Bernhard Baunsgaard synes, men det synes vi ikke. Vi synes, at hvis man

skal registrere samlivsforhold mellem homoseksuelle, så skal der laves nogle særlige love og regler om det, og så kan vi ikke bare tage ægteskabsreglerne og overføre dem.

Jeg tror, det var fru Agnete Laustsen, der sagde, at ægteskabsreglerne bl.a. tager hensyn til eller er lavet på baggrund af at skulle danne rammen om et familieliv med børn. Og hr. Bernhard Baunsgaard ved lige så godt som jeg, at en af de ting, vi har diskuteret, bl.a. på de offentlige møder, var spørgsmålet om retten til at adoptere.

Der er også det spørgsmål, som hr. Lønger har været inde på, spørgsmålet om rettigheder og pligter. Er det præcis de samme rettigheder og de samme pligter, som man har i ægteskabet, der skal overføres på disse forhold? Det mener vi ikke fra SFs side. Derfor er det ikke et spørgsmål om, hvorvidt vi vil handle eller ikke handle, men det er et spørgsmål om, at vi ikke ønsker at handle på den måde, som de radikale foreslår at der skal handles på.

(Kort bemærkning).

Torben Lund (S):

Jeg har ikke noget særligt ønske om at forlænge debatten, men nu har hr. Bernhard Baunsgaard indtil flere gange taget mig til indtægt for det radikale venstres beslutningsforslag, og derfor er jeg nødt til at minde om, at jeg rent faktisk afviste det radikale beslutningsforslag af tre grunde.

For det første, fordi det er utidigt at fremsætte det samtidig med, at man er medforlagsstiller på et andet forslag, der går på kommissionsnedsættelsen, og som der er et flertal for.

For det andet, fordi problemerne er alt for komplicerede til, at det radikale forslag kan løse dem. Der vil være en række følgelove, man også skal have kigget på. Vi har talt op, at det formentlig er noget med en 80 eller 100 følgelove, der kunne være tale om, hvis man virkelig skulle nå en dækkende løsning. Derfor nytter det ikke noget bare at lave en lovgivning om registreret partnerskab.

For det tredje – og det drejer sig om det mere indholdsmæssige i det radikale forslag – er jeg enig med fru Ebba Strange i, at det ikke er sikkert, at det er det rigtige blot at overføre ægteskabslovgivningen til homoseksuelle parforhold. Jeg tror, vi igennem det

[Torben Lund]

kommissionsarbejde, der nu forestår, måske kan nå frem til nogle bedre løsninger for de registrerede partnerskaber end blot en overførelse af den eksisterende ægteskabslovgivning.

Jeg har faktisk afvist forslaget med tre, synes jeg selv, ganske gode begrundelser.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg tror ikke, at jeg kom til at tage den socialdemokratiske ordfører til indtægt for mit forslag – forstået på den måde, at jeg skulle mene, at han ville støtte det – men jeg synes, han havde så udmærkede begrundelser for at handle her og nu, og det var dem, jeg anførte og gerne ville bruge. At man så drager andre konklusioner end dem, jeg finder naturlige, ja, det må man jo selv om.

Jeg håber da, jeg har fået drejet diskussionen. Det var fru Ebba Strange, der sagde, at jeg havde fået drejet diskussionen rundt på en måde, som ikke var acceptabel for SF. Ja men det er da udmærket. Jeg gentager: jeg håber, at man hurtigt vil indse, at det, der skal til for at gennemføre en holdningsændring, som man siger man gerne vil være med til – den eneste eller i hvert fald den bedste måde, man kan gøre det på – er at handle, at give disse mindretal rettighederne; så vil holdningen også ændres til dem. Sådan er det jo sket, da vi i sin tid, for 1½ eller snart 1¾ århundrede siden, gav jøderne rettigheder, så ændredes holdningen også. Men der skal handling til, for at en holdning kan ændres.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00, hvor vi først går til punkt 10 på dagsordenen: Spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 12.10

Mødet genoptaget kl. 13.00

Man gik til dagsordenens punkt 10, som var:

10) Spørgsmål til ministrene:

Spm. nr. S 409

1) Til indenrigsministeren af:

Egon Jensen (S):

»Vil ministeren undersøge behovet for samt foretage nødvendige ændringer i regler og praksis for aftjening af civil værnepligt, således at også de militærnægtere, der ikke er udstationerede, men gør såkaldt lejr-tjeneste, opfylder deres arbejdspligt og i øvrigt aftjener deres værnepligt under ordnede forhold?«

Skriftlig begrundelse

Der er i forbindelse med lukningen af lejren i Gribskov i radio og presse fremkommet oplysninger om, at de militærnægtere, som gør tjeneste i lejr, i næsten halvdelen af deres tjenestetid ikke er i arbejde – grundet på sygdom eller ulovligt fravær.

Fraværet er af uacceptabelt omfang og væsentlig større end blandt de militærnægtere, som arbejder som udstationerede i sociale og kulturelle institutioner eller ved organisationer med almennyttigt formål.

Der er anledning til at formode, at reglerne om sygdomsfravær misbruges under lejr-tjeneste. Spørgeren er bekendt med, at der kan ske hjemsendelse efter 60 dages fravær, men denne regel er lovfæstet som en maksimumsgrænse for fravær fra tjenesten.

Den 1. april 1984 er militærnægterne fra Gribskov overført til skolen i Antvorskov, hvor det straks har vist sig, at militærnægternes reaktion på krav om opfyldelse af arbejdspligten har været bl.a. hærværk og ildspåsættelse – jfr. omtale i Sjællands Tidende den 6. april 1984. Spørgeren finder, at det er i overensstemmelse med lovgivningen om civil værnepligt, at militærnægterne aftjener deres værnepligt under civilt prægede former såvel i arbejds- som i fritid, men opfordrer

[Egon Jensen]

ministeren til at sørge for, at tjenesten afvikles under ordnede forhold.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Til spørgsmålet kan jeg ubetinget svare et stort ja.

Det har vist sig, at fraværet på grund af sygdom i den nu lukkede Gribskovlejr har været helt uacceptabelt stort. Selv om de pågældende civile værnepligtige i overvejende grad har været meldt syge af den praktiserende læge, som de har henvendt sig til, må det erkendes, at dette ikke har været tilstrækkeligt i kontrolmæssig henseende, og at der er behov for en meget strammere kontrol med sygemeldingerne.

Jeg er altså helt enig i, at der må gøres noget, sådan at tilsvarende forhold ikke får lov til at udvikle sig for de lejr værnepligtige på Antvorskov kaserne. Andet ville være uacceptabelt.

Vi skal bl.a. have en mere effektiv lægeordning, og dette arbejdes der også på i øjeblikket. Indtil en sådan ny ordning er formelt etableret, fører skolen i Antvorskov med bistand fra skolens egen læge og socialkonsulent en kontrol med de lejr værnepligtiges sygemeldinger.

Jeg vil gerne understrege kraftigt, at jeg lægger vægt på, at der så hurtigt som muligt etableres en ordning, der sikrer en mere effektiv lægeordning for de lejr værnepligtige, og at sygeligheden hos de unge dermed nedbringes, så de kan deltage i de civile værnepligtiges forpligtelser under lejrophold. Det er faktisk derfor, de er der.

Egon Jensen (S):

Jeg siger tak til indenrigsministeren for svaret og siger det på den måde, at jeg er glad for, at indenrigsministeren nu vil »skruer bissen på«, og at indenrigsministeren i denne situation måske vil opføre sig mere som mandfolk end som kvindfolk.

Det, som er sket på militærnægterskolen, som førhen bare var en forskole for militærnægtere, er simpelt hen så horribelt, at hvis jeg ville fremdrage nogle eksempler – hvad jeg ikke agter at gøre her – ville de, der er til stede her i folketingssalen, simpelt hen rødme over, at unge mennesker kunne opføre sig på en sådan måde, som tilfældet er.

Jeg er glad for, at ministeren vil tage sagen op. Jeg vil selvfølgelig meget nøje følge den op, men jeg har så megen tiltro til indenrigsministeren, at jeg er sikker på, der vil ske noget meget, meget hurtigt. Jeg mener, det simpelt hen er nødvendigt af hensyn til almindelig anstændighed og af hensyn til militærnægterværnepligten. Lad mig sige det på den måde, at hvis ikke der skrives ind, så gør man bare grin med borgermusikken.

Det kunne måske komme på tale, at man hjemsendte dem, der var mest obsternasige, og sendte dem på en ny session, hvor man prøvede at bedømme, hvorvidt de var egnede til at være militærnægtere eller noget andet.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg skal kun gentage, at spørgeren og jeg er fuldstændig enige i synspunkterne i denne sag, og jeg skal gøre, hvad jeg overhovedet formår for at skruer bissen på. Jeg mener også, at forholdene har været uacceptable.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 422

2) Til *ministeren for kulturelle anliggender* af:

Poulsgaard (FP):

»Vil ministeren oplyse, om det er korrekt, som skuespilleren Erik Paaske i Lørdagshjørnet påstod, at mange af teatercheferne har så travlt med instruktionsarbejde, at de faktisk ikke har tid til at passe deres stilling som teaterchef?«

Skriftlig begrundelse

Som det jo er ministeren bekendt, protesterede personalet på Aalborg Teater, da Daniel Bohr ønskede at påtage sig instruktionsopgaver i Frankrig. Den protest fik til følge, at Bohr måtte søge sin afsked fra teatret.

Nu siger Erik Paaske, at det er meget almindeligt, at disse folk i chefstillingerne har så meget arbejde ved siden af det egentlige teaterdirektørarbejde, og foreslår, at man rent faktisk kunne afskedige disse teaterchefer, i hvert fald under Den storkøbenhavnske Landsdelsscene, og bare udnævne en mand til at administrere teatrene.

[Poulsgaard]

Såfremt Paaske påstande er korrekte, vil her jo ligge ikke ubetydelige besparelser for staten.

Poulsgaard (FP):

Skuespilleren Erik Paaske sagde i Lørdagshjørnet, at der var mange af teatercheferne, der havde så travlt med at spille skuespil, at de slet ikke havde tid til at administrere, og at man faktisk godt kunne forestille sig, at Den storkøbenhavnske Landsdelsscene kun havde én administrationschef. Så kunne de jo fortsat få lov til at spille skuespil. Hvis det er rigtigt, som Paaske dér antydede, ligger der jo besparelser dér, og derfor har jeg spurgt ministeren om sagen.

Vi kender problemet i Ålborg. Vi ved, at Bohr mente, han både kunne være teaterchef og lave instruktionsarbejde i Frankrig. Det mente personalet ikke at han kunne.

Jeg er lidt spændt på at høre, hvad ministeren har at sige til dette spørgsmål.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg kan i anledning af spørgsmålet fra hr. Poulsgaard oplyse, at den almindelige regel er, at en teaterchef i begrænset omfang og kun med tilladelse fra den pågældende styrelse ved teatret kan påtage sig andre teateropgaver end den at være teaterleder. Ordningen er opstået ud fra et ønske om, at teatercheferne skulle have mulighed for at bibeholde deres talent og deres evner som skuespillere eller instruktører.

Jeg kan hertil kun bemærke, at det er op til de lokale myndigheder, de lokale styrelser at afgøre, om de føler, at det er forsvarligt, at teatercheferne påtager sig disse konkrete opgaver, og jeg har ikke nogen grund til at tro, at disse styrelser ikke skulle være interesserede i, at teatercheferne udførte deres arbejde forsvarligt.

Poulsgaard (FP):

Jeg skal jo sige tak for svaret, selv om jeg ikke rigtig ved, hvad det er, jeg skal takke for. Der var noget oplysning om, hvordan det rent faktisk foregår i øjeblikket, og så sagde ministeren, at teatercheferne kan påtage sig andet arbejde »i begrænset omfang«. Ja vel. Jeg forstår da udmærket godt, at disse skuespillere gerne vil have en tilknytning til

det erhverv, de havde. Det er da menneskeligt, og det er da forståeligt. Men det var faktisk slet ikke det, jeg spurgte om. Jeg spurgte faktisk, om Erik Paaske har ret i, at man godt kunne lave en ordning, hvorefter man kun havde én administrationschef for hele Den storkøbenhavnske Landsdelsscene. Så kunne de nuværende teaterchefer få fuld frihed til at anvende deres kunstneriske talenter andre steder. Det var det, jeg godt ville have haft en kommentar til, og det fik jeg ikke.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg kan så direkte adspurgt kun svare hr. Poulsgaard, at jeg finder det bestemt ikke sandsynligt, at man skulle kunne klare sig med én administrationschef for alle disse teatre. Jeg ville nemlig sidde i den pågældendes stol.

Poulsgaard (FP):

Det var da et svar. Den regering, vi har nu, bliver tit angrebet for, at den skærer vældigt i det kulturelle. Jeg mener rent personligt, at den skærer alt, alt for lidt. Men ministeren skal selvfølgelig administrere i overensstemmelse med det flertal, der er herinde i folketinget.

Jeg vender tilbage til spørgsmålet igen. Nu siger ministeren, hun meget nødt vil sidde i den pågældendes stol. Hun sidder da på hele kulturen, så kunne hun vel også nok administrere en del af København; det skulle vel nok kunne lade sig gøre. Men det var faktisk ikke det, jeg spurgte om. Jeg spurgte, om man ikke godt kunne tænke sig en ordning, hvorefter man kun havde én administrationschef til at styre det rent administrative, f.eks. ved Den storkøbenhavnske Landsdelsscene.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Nu må hr. Poulsgaard altså også høre efter, hvad jeg svarer. Jeg startede med at sige, at jeg havde meget vanskeligt ved at forestille mig sådan en ordning, og det har jeg fortsat. Uanset om der skal spares på det ene eller på det andet, kunne jeg ikke forestille mig, at man sparede teaterchefstillingerne væk ved de københavnske teatre. Så har jeg vist sagt det klart.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Skriftligt besvarede spørgsmål:

Formanden:

Fra de pågældende ministre er modtaget skriftlige besvarelser af spørgsmål stillet af følgende medlemmer af folketinget:

Camre: spm. nr. S 360

Elisabeth Bruun Olesen: spm. nr. S 368, 376, 382 og 394

Lenger: spm. nr. S 369 og 383

Fogh Rasmussen: spm. nr. S 371, 372 og 374

Bjørn Elmquist: spm. nr. S 375 og 413

Bente Juncker: spm. nr. S 379 og 380

Arentoft: spm. nr. S 384

Albrechtsen: spm. nr. S 385

Tommy Dinesen: spm. nr. S 387

Ole Espersen: spm. nr. S 388 og 389

Connie Hedegaard: spm. nr. S 390, 391 og 395

J. K. Hansen: spm. nr. S 392

Poulsgaard: spm. nr. S 397 og 399

Maisted: spm. nr. S 402 og 403

Rønholt: spm. nr. S 405

Carsten Andersen: spm. nr. S 408

Agerschou: spm. nr. S 410 og 411

Anne Grete Holmsgård: spm. nr. S 414

Ingerlise Koefoed: spm. nr. S 415

Mette Madsen: spm. nr. S 416

Pelle Voigt: spm. nr. S 417 og 418

Gade: spm. nr. S 434

Spm. nr. S 360

Til *indenrigsministeren* (3/4 84) af:

Camre (S):

»Hvad er ministerens reaktion på, at en chefpsykolog ved rigshospitalet giver offentligheden vildledende oplysninger om en indlagt patients forhold og behandling?«

Begrundelse

Chefpsykolog Hellen Ziegler, rigshospitalets børnepsykiatriske afdeling, har i flere dagblade (således Politiken og Aktuelt den 29. marts 1984) fremlagt en række oplysninger om den 13-årige Jon Mikkelsen, der er patient på den pågældende afdeling. Formå-

let med Hellen Zieglers erklæring er ifølge erklæringen at korrigere nogle af de påstande, der i forbindelse med den ulykkelige Jon-sag er blevet fremført, sidst i en kommentar i Politiken af advokat Birte Schultz-Lorentzen den 27. marts 1984.

Chefpsykologen citerer herefter uddrag af en rapport fra Københavns stadslæge om dennes besøg på afdelingen den 8. februar 1984. Rapportens oplysninger fremlægges således, at offentligheden får det indtryk, at de stadig har gyldighed, men dette er ikke tilfældet.

De faktiske forhold er, at Jon Mikkelsen efter at være bragt tilbage til rigshospitalet den 8. marts 1984 efter en flugt den 22. februar 1984 ikke går i en almindelig skole, ikke kommer til svømmeundervisning uden for rigshospitalet, ikke besøger skolekammerater og ikke må gå alene uden for afdelingen, heller ikke på hospitalets bibliotek. Jon må endvidere kun modtage besøg, som afdelingen bestemmer og kontrollerer. Der er altså reelt tale om isolation.

Det er disse forhold, der har givet anledning til den fornyede offentlige kritik mod tvangstilbageholdelsen, således bl.a. min skrivelse til indenrigsministeren af 14. marts 1984 og advokat Birte Schultz-Lorentzens indlæg af 27. marts d.å. Chefpsykologens forsøg på at korrigere ved hjælp af forældede oplysninger må således anses for at være en direkte vildledning af den offentlighed, der uanset børnepsykiatrisk afdelings ønsker interesserer sig for de principielle, etiske sider af denne helt usædvanlige tvangsanbringelse (tvungen i forhold til barnet – formelt ikke tvungen i forhold til forældremyndighedsindehaveren).

Det bør ikke være acceptabelt, at overordnet statsansat personale afgiver sådanne vildledende erklæringer til offentligheden.

Svar (12/4 84):

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Når chefpsykologen på rigshospitalets børnepsykiatriske afdeling i et antal tilfælde har udtalt sig til pressen, er det angiveligt sket med henblik på at korrigere nogle af de oplysninger, der er blevet fremført i forbindelse med Jon Mikkelsens ophold på rigshospitalet.

[Indenrigsministeren]

Chefpsykologen har i denne forbindelse i Politiken den 29. marts 1984 bl.a. citeret uddrag af en rapport udfærdiget af Københavns stadsrådgiver efter dennes besøg på afdelingen den 8. februar 1984, dvs. før Jons flugt og tilbagekomst til afdelingen. Da det direkte fremgår af chefpsykologens udtalelser, at der er tale om en rapport fra ca. 10. februar 1984, mener jeg ikke, at oplysningerne om den periode, som chefpsykologens udtalelser refererer til, kan betegnes som vildledende, sådan som det anføres af spørgeren.

Da hele denne ulykkelige sag vedrører konkrete personers forhold, er jeg selvfølgelig af den opfattelse, at de offentlige myndigheder, der er involverede, må iagttage gældende regler om tavshedspligt. Herfra gælder dog den undtagelse, at de beskyttede parter og personer selv kan frigive oplysninger eller godkende, at andre videregiver ellers tavshedsbelagte oplysninger, ligesom myndighederne er berettigede til at give oplysninger til offentligheden om institutionens almindelige indretning, forholdsregler, klientel m.v.

Jeg vurderer på denne baggrund chefpsykologens udtalelser til pressen – i det omfang jeg er bekendt med disse – som værende et efter omstændighederne berettiget forsøg på at korrigere fejlagtige oplysninger om sagen i den offentlige debat, idet der dels er henvist til almindelige forhold for patienter på den pågældende afdeling på rigshospitalet, dels er henvist til materiale, der har været fremlagt ved retsmøder.

Spm. nr. S 368

Til *arbejdsministeren* (30/3 84) af:

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

»Med hvilken begrundelse har bestyrelsen for arbejdsmiljøfondet fundet det betænkeligt at basere et klinisk forskningsprojekt om organiske opløsningsmidler – som socialmedicinsk institut i Århus havde søgt støtte til – på en tidligere foretaget spørgeskemaundersøgelse, med hvilken begrundelse drages projektets validitet i tvivl, og med hvilken begrundelse er der givet afslag på støtte?«

Begrundelse

Arbejdsministeren har begrundet et tidligere stillet spørgsmål om begrundelse for afslag

med, at det ansøgte projekt bygger på en tidligere spørgeskemaundersøgelse, og at arbejdsmiljøfondets bestyrelse har diskuteret værdien af sådanne undersøgelser.

Begrundelsen for afslaget udtrykker en generel mistænkeliggørelse af spørgeskemaundersøgelser som valid metode – på et postulerende plan. I det konkrete tilfælde drejer det sig imidlertid om en klinisk undersøgelse. Den omtalte undersøgelse, »Helbredsforhold blandt metalarbejdere beskæftiget med metalaffedtning med klorerede opløsningsmidler«, skulle teste resultaterne fra en tidligere foretaget spørgeskemaundersøgelse. Endvidere ville den kliniske undersøgelse også give mulighed for at undersøge påvirkning af hjerte, lunger, lever og nyrer. Der er tale om en detaljeret lægeundersøgelse inkl. neurologisk undersøgelse, hjerte- og lungeundersøgelse samt neuropsykologisk testning af hukommelse, koncentration og indlæring.

Arbejdsministeren har i sit svar på mit første spørgsmål med udtrykkene »bygger på« og »baserer på« (spørgeskemaundersøgelsen) inddraget betænkeligheder ved spørgeskemaundersøgelser over det aktuelle kliniske projekt. Det vil sige – og så er det ligegyldigt, om man kan lide spørgeskemaundersøgelser eller ej – at ministeren har slået to undersøgelser i hartkorn. Ideen til de kliniske undersøgelser udspringer af spørgeskemaundersøgelsen, men selve indholdet i de kliniske undersøgelser går som sagt på at teste holdbarheden af spørgeskemaundersøgelsens resultater. Skulle der være nogen logisk sammenhæng i ministerens argumentation, burde man af al kraft støtte de kliniske undersøgelser. Arbejdsministerens argumentation bider sig selv i halen. Pointen er, at man ikke vil støtte projektet, men det kniber med at finde en begrundelse, der kan hænge sammen.

Svar (9/4 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg har indhentet en udtalelse fra arbejdsmiljøfondet, som i anledning af det fornyede spørgsmål om støtte til projektet »Helbredsforhold blandt metalarbejdere beskæftiget med affedtning med klorerede opløsningsmidler« (1983–40) supplerende oplyser,

[Arbejdsministeren]

»at da den kliniske undersøgelse bl.a. netop sigter på at bekræfte spørgeskemaundersøgelsens resultater, har dette forhold i sig selv begrundet usikkerheden over for projektet.

Såfremt spørgeskemaundersøgelser i almindelighed skal bekræftes eller verificeres gennem kliniske undersøgelser, vil der være tale om forskningsopgaver af et omfang, der rækker langt ud over fondets nuværende økonomiske formåen.«

Endvidere henviser fondet til sin tidligere udtalelse af 6. marts 1984, som gengivet i min besvarelse af 9. marts 1984 af spørgsmål nr. S 191 om samme emne.

Jeg kan henholde mig hertil.

Spm. nr. S 369

Til indenrigsministeren (2/4 84) af:

Lenger (VS):

»Vil ministeren oplyse, hvilke sociale og økonomiske rettigheder der som minimum er tillagt indvandrere, der har opnået dansk statsborgerskab, men som på grund af ulønnet arbejde ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet?«

Begrundelse

Pressen har i de seneste dage omtalt en sag, hvor en person, som i 1967 indvandrede fra Frankrig, endnu ikke har modtaget en øre i underhold, dagpenge eller kontanthjælp.

Den pågældende, der har opnået dansk statsborgerskab, har påtaget sig ulønnet arbejde og står ikke til rådighed for arbejdsmarkedet, ligesom han ikke er medlem af nogen A-kasse.

På grund af ægtefællens økonomiske forhold og den gensidige forsørgelsespligt er den pågældende heller ikke berettiget til kontanthjælp efter bistandslovens § 37 ff.

Spørgeren finder dette uheldigt, og da indvandrernes forhold i det hele taget ligger spørgeren meget på sinde, anmodes ministeren om at oplyse, hvilke rettigheder af social og økonomisk karakter der som minimum er tillagt indvandrere.

Svar (11/4 84):

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg kan oplyse, at personer, der opnår dansk indfødsret, har præcis samme rettigheder og forpligtelser som personer, der er danskfødte.

Det gælder således også, når det drejer sig om hjælp efter bistandslovens § 37 ff, jfr. det i begrundelsen for det stillede spørgsmål anførte.

Socialministeriet har i øvrigt vedrørende ydelse af kontanthjælp oplyst følgende:

»Det er en betingelse for at kunne modtage kontanthjælp, at der er sket ændringer i de pågældendes forhold – dvs. arbejdsløshed, sygdom m.v. – og at det på grund af disse ændringer ikke er muligt for de pågældende at skaffe det fornødne til eget eller familiens underhold.

Efter bistandsloven er det også en betingelse for at få kontanthjælp, at ansøgeren – og den eventuelle ægtefælle – i tilstrækkelig grad har udnyttet sine arbejdsmuligheder.

Det er endelig som hovedregel en forudsætning for ydelse af kontanthjælp, at hverken den, der søger hjælpen, eller ægtefællen er i besiddelse af formue, hvoraf det økonomiske behov kan dækkes.

Under henvisning til begrundelsen for spørgsmålet skal socialministeriet endelig meddele, at det følger af bistandslovens § 6, hvorefter ægtefæller har pligt til at forsørge hinanden, at der ved bedømmelsen af, om en gift ansøger har behov for hjælp til forsørgelse, skal tages hensyn til ægtefællernes samlede indtægter og formue.«

Jeg kan henholde mig til det af socialministeriet udtalte.

Endelig skal jeg bemærke, at det som koordinatorerende minister vedrørende indvandrerpolitikken naturligvis glæder mig, at indvandrernes forhold generelt ligger spørgeren meget på sinde. Det gør de også mig, men som det fremgår af ovenstående, er der i det i begrundelsen for spørgsmålet nævnte eksempel ikke tale om forskelsbehandling på grund af indvandrerstatus og dermed heller ikke tale om, at spørgsmålet i sig selv berører vor indvandrerpolitik.

Spm. nr. S 371

Til socialministeren (2/4 84) af:

Fogh Rasmussen (V):

[Fogh Rasmussen]

»Hvilke konsekvenser mener ministeren det vil få for udviklingen på det sociale område på lang sigt, at befolkningstallet vil være faldende i de kommende årtier?«

Begrundelse

En ny fremskrivning af udviklingen i den danske befolkning viser ifølge Politisk Ugebrev fra forlaget Management, at det nuværende lave fødselstal kan få meget dramatiske konsekvenser for det danske samfund. Fremskrivningen går frem til år 2082. Den er udarbejdet af Danmarks Statistik. Det er første gang, der er offentliggjort en så langsigtet vurdering af konsekvenserne af fødselstallet. Det forventes at sætte ny bundrekord i 1983 med 1,38 barn i gennemsnit pr. kvinde. Det er næsten en halvering siden 1966. Stabiliseres fødselstallet på dette niveau, bliver konsekvenserne næste uoverskuelige. Fremskrivningen viser, at den danske befolkning i løbet af to-tre generationer reduceres med 3,1 millioner eller omkring 60 pct. Vi vil da være 2 millioner danskere tilbage. Samtidig sker der voldsomme ændringer i alderssammensætningen. Den udvikling er allerede begyndt at accelerere. I 1982-83 var der for første gang flere ældre over 65 år end børn i den skolepligtige alder, og netop i år begynder antallet af unge under 19 år at styrtdykke. Danmark er nu det land i verden, der har det laveste fødselsniveau, og det land, der længst, nemlig i tre år, har oplevet negativ befolkningsvækst.

Svar (12/4 84):

Socialministeren (Palle Simonsen):

I begrundelsen for spørgsmålet henvises til en fremskrivning af befolkningstallet, foretaget af Danmarks Statistik og offentliggjort af Politisk Ugebrev fra forlaget Management. Ifølge denne – mekaniske – fremskrivning vil Danmarks befolkning om 100 år været faldet til 2 millioner. Hvorvidt dette vil blive resultatet i år 2082 er naturligvis mere end tvivlsomt. En mekanisk fremskrivning over 100 år er meget usikker, bl.a. fordi børn og børnebørn af endnu ikke fødte danskere indgår med stadig stigende vægt i forhold til dem, man ved noget om – nemlig den eksisterende befolkning.

Hermed være ikke sagt, at befolkningsfremskrivninger ikke kan bruges til noget; den offentliggjorte fremskrivning vil aktualisere samfundsdebatten om, hvad årsagerne er til denne udvikling, og hvad konsekvenserne heraf er – gode som dårlige. En debat, som jeg hilser særdeles velkommen.

Spørgsmålet er, om et lavere befolkningstal – i år 2025, siger fremskrivningen, vil vi være 4,2 mill. imod de nuværende 5,1 mill. – er en katastrofe. I betragtning af den økonomiske og teknologiske udvikling i disse år er det formentlig langtfra tilfældet. Men man må være opmærksom på forskydningen i befolknings sammensætningen, idet der bliver væsentlig færre unge og betydelig flere ældre.

Den kraftige nedgang i folketallet sammenholdt med en væsentlig forskydning i alderssammensætningen aktualiserer en drøftelse af pensionsalderen. Tiden må nu være inde til at overveje muligheden af en fleksibel pensionsalder, der bl.a. vil gøre det muligt for ældre at blive længere på arbejdet, således at pensionsalderen kan tilpasses den enkeltes ønsker.

I ældrekommisionens rapport har man således på baggrund af en befolkningsprognose fra Danmarks Statistik fremskrevet udgifterne for ældreområdet fra 1980 til 2000 for de vigtigste aktiviteter.

Befolkningsprognosen forudsætter samme dødsrytme i gruppen 60 år og derover i perioden 1978–2000 som i perioden 1961–78. Det viser sig, at der med en uændret ældrepolitik i *faste priser* sker en stigning fra 31,2 mia. kr. i 1980 til 41,2 mia. kr. i år 2000.

Denne fremskrivning af udgifterne viser, at alene ældreinstitutioner, der i 1980 tegnede sig for 7,4 mia. kr., i år 2000 vil stige til 13,2 mia. kr. med »uændret« politik, medens folkepensionerne tegner sig for 17,2 mia. kr. i 1980 og 20,1 mia. kr. i år 2000.

Denne fortsatte udvikling kan selvsagt ikke få lov at løbe i en tid med begrænsede ressourcer også til den sociale sektor.

Inden for socialektoren har man derfor i de seneste år forsøgt at tage højde for denne udvikling, idet der fra centralt hold er taget en række initiativer, som skal fremme omstillingen, så man får mere fleksible løsninger end det hidtil kendte noget stive institutionsystem. Som eksempel kan nævnes, at man på forskellig måde fremmer og understøtter forsøgsvirksomhed. Et andet eksempel er

[Socialministeren]

nedsættelsen i efteråret 1983 af et socialt kontaktudvalg til frivillige organisationer og sociale netværk i øvrigt. Dette udvalg skal medvirke til en rehabilitering af den frivillige indsats på det sociale område.

Den frivillige indsats vil efter socialministeriets opfattelse i det hele taget virke aflastende på det offentlige system ved løsnin- gen af visse sociale opgaver. Hertil kommer, at en styrkelse af de ressourcer, der i forve- jen findes hos den enkelte, familien og i nær- miljøet, vil kunne øge den enkeltes evne og vilje til selv at løse problemerne i stedet for at henvende sig til det offentlige.

Det kraftige fald i fødselstallet er ikke et lokalt dansk fænomen. Over hele den vestli- ge verden viser der sig i disse år en markant nedadgående tendens i fødselstallet. Disse udviklingstræk har netop været emnet for et socialministermøde i Paris, og man enedes om at iværksætte en analyse af problemet.

Også på nordisk plan er problemerne nu taget op, idet der som tema for det nordiske socialministermøde i august er fastsat »De- mografiske udviklingstræk i de nordiske lan- de. Konsekvenser for socialpolitikken«.

Man er således både nationalt og interna- tionalt opmærksom på denne udvikling.

Spm. nr. S 372

Til *undervisningsministeren* (2/4 84) af:

Fogh Rasmussen (V):

»Hvilke konsekvenser mener ministeren det vil få for den langsigtede uddannelses- planlægning, at befolkningstallet vil være faldende i de kommende årtier?«

Begrundelse

En ny fremskrivning af udviklingen i den danske befolkning viser ifølge Politisk Uge- brev fra forlaget Management, at det nuvæ- rende lave fødselstal kan få meget dramati- ske konsekvenser for det danske samfund. Fremskrivningen går frem til år 2082. Den er udarbejdet af Danmarks Statistik. Det er før- ste gang, der er offentliggjort en så langsigtet vurdering af konsekvenserne af fødselstallet. Det forventes at sætte ny bundrekord i 1983 med 1,38 barn i gennemsnit pr. kvinde. Det er næsten en halvering siden 1966. Stabilise- res fødselstallet på dette niveau, bliver kon- sekvenserne næsten uoverskuelige. Frem-

skrivningen viser, at den danske befolkning i løbet af to-tre generationer reduceres med 3,1 millioner eller omkring 60 pct. Vi vil da være 2 millioner danskere tilbage. Samtidig sker der voldsomme ændringer i alderssammen- sætningen. Den udvikling er allerede begyndt at accelerere. I 1982-83 var der for første gang flere ældre over 65 år end børn i den skolepligtige alder, og netop i år begynder antallet af unge under 19 år at styrtdykke. Danmark er nu det land i verden, der har det laveste fødselsniveau, og det land, der længst, nemlig i tre år, har oplevet negativ befolkningsvækst. At standse tilbagegangen kræver en stigning i fødselstallet på 50 pct.

Svar (9/4 84):

Undervisningsministeren (Elsebeth Kock-Petersen fg.):

Det er ingen nyhed for den langsigtede uddannelsesplanlægning, at antallet af børn og unge falder stærkt.

Ministeriets opgave er i denne forbindelse at forskyde uddannelsesplanlægningens ka- rakter fra udbygning til omstilling og ny- tænkning i lyset af den alvorlige elevmangel. Indtil nu har nedgangen kun været aktuel for folkeskolen (med afledede konsekvenser for seminarierne), men elevnedgangen vil i de kommende år også berøre ungdomsuddan- nelserne for til sidst at nå de videregående uddannelser.

Som hidtidige midler til at fremme omstil- lingen til faldende elevtal kan især nævnes.

- nedskæringen af seminariernes kapacitet og de dermed sammenhængende love fra december 1982 om nedlæggelse af semina- rier og mulighed for anvendelse af over- skydende seminariekapacitet,
- regeringens tema for kommunernes plan- lægning af folkeskolen i perioden 1984- 95: »Folkeskolens tilpasning til det fal- dende elevtal« og
- det kommende tema for amtskommuner- nes planlægning om tilpasning af ung- domsuddannelserne til bl.a. antallet af unge.

Spm. nr. S 374

Til *finansministeren* (2/4 84) af:

Fogh Rasmussen (V):

[Fogh Rasmussen]

»Hvilke konsekvenser mener ministeren det vil få for den langsigtede samfundsøkonomiske udvikling, at befolkningstallet vil være faldende i de kommende årtier?«

Begrundelse

En ny fremskrivning af udviklingen i den danske befolkning viser ifølge Politisk Ugebrev fra forlaget Management, at det nuværende lave fødselstal kan få meget dramatiske konsekvenser for det danske samfund. Fremskrivningen går frem til år 2082. Den er udarbejdet af Danmarks Statistik. Det er første gang, der er offentliggjort en så langsigtet vurdering af konsekvenserne af fødselstallet. Det forventes at sætte ny bundrekord i 1983 med 1,38 barn i gennemsnit pr. kvinde. Det er næsten en halvering siden 1966. Stabiliseres fødselstallet på dette niveau, bliver konsekvenserne næste uoverskuelige. Fremskrivningen viser, at den danske befolkning i løbet af to-tre generationer reduceres med 3,1 millioner eller omkring 60 pct. Vi vil da være 2 millioner danskere tilbage. Samtidig sker der voldsomme ændringer i alderssammensætningen. Den udvikling er allerede begyndt at accelerere. I 1982-83 var der for første gang flere ældre over 65 år end børn i den skolepligtige alder, og netop i år begynder antallet af unge under 19 år at styrtdykke. Danmark er nu det land i verden, der har det laveste fødselsniveau, og det land, der længst, nemlig i tre år, har oplevet negativ befolkningsvækst.

Svar (11/4 84):

Finansministeren (Christophersen):

Baggrunden for spørgsmålet er den nyligt offentliggjorte fremskrivning af befolkningsudviklingen frem til år 2082. I tabel 1 vises uddrag af den i Politisk Ugebrev offentliggjorte fremskrivning.

Ifølge fremskrivningen, som hviler på en forudsætning om, at de seneste års meget lave fødselstilbøjelighed fortsætter uændret igennem 100 år, vil folketallet falde og befolkningens alderssammensætning ændres markant.

Den meget lange tidshorisont sammenholdt med antagelsen om uændret lav fødselstilbøjelighed tjener til at trække nogle udviklingsmønstre tydeligt frem. Der er ikke

ved den nye fremskrivning fremkommet oplysninger, der er overraskende i forhold til den seneste af de regelmæssige befolkningsfremskrivninger fra Danmarks Statistik (fra 1983). Fremskrivningen afspejler de seneste års udviklingstendenser (færre yngre og en større andel af ældre, især de ældste).

Fremskrivninger af den langsigtede samfundsøkonomiske udvikling, således som disse med mellemrum offentliggøres af budgetdepartementet, har typisk en tidshorisont på 10-15 år.

I budgetdepartementets samfundsøkonomiske fremskrivninger tages der hensyn til ændringer i befolkningsudviklingen, og inden for en tidshorisont på 10-15 år kan man med rimelig sikkerhed udtale sig om befolkningsudviklingen.

Tabel 1. BEFOLKNING OG ARBEJDSSTYRKE

Alder	1983	2000
	tusind personer	
0-19 år	1.408	1.049
20-64 år	2.953	3.135
65 år og derover	755	756
I alt befolkning	5.116	4.940
I alt arbejdsstyrke	2.739	2.941
Arbejdsstyrkeandel	54 pct.	60 pct.

Kilder: Befolkningstal: Seneste fremskrivning fra Danmarks Statistik iflg. Politisk Ugebrev den 2/4 1984.

Arbejdsstyrke: Seneste arbejdsstyrkeprognose fra arbejdsministeriet.

Af særlig betydning for den samfundsøkonomiske udvikling er det, at arbejdsstyrken i de kommende årtier vil udgøre en stadig større andel af befolkningen. Dette fremgår af tabel 1. Arbejdsstyrken vil vedblive at vokse om end med aftagende stigningstakt indtil år 1995 ifølge arbejdsministeriets seneste prognose, der igen bygger på Danmarks Statistiks befolkningsprognose.

Af tabel 1 fremgår en forskydning af befolkningens alderssammensætning, der især indebærer, at de unge vil udgøre en stadig faldende andel af befolkningen, mens de ældre og især de helt gamle vil udgøre en stigende andel.

[Finansministeren]

Andelen af ældre vil være svagt stigende i løbet af de kommende årtier. Samtidig sker der en forskydning inden for aldersgruppen, således at gruppen over 75 kommer til at udgøre en større andel af gruppen af ældre i år 2000 end i år 1983.

En række tilpasninger vil være nødvendige som følge af udviklingen i befolkningens sammensætning. Specielt må der overføres ressourcer fra den del af uddannelsessektoren og socialektoren, der retter sig mod de helt unge, til den del af de sociale ydelser, der retter sig imod befolkningens ældre og gamle. De nærmere konsekvenser af denne problemstilling er nærmere belyst i svarene fra fagministerierne.

Det må bemærkes, at denne tilpasningsproces vil blive lettet af, at andelen af erhvervsaktive i befolkningen er stor (og over de kommende årtier stigende). Samtidig er det dog klart, at den økonomiske situation i dag er en anden, end den var i 1960'erne. Der er ikke i dag økonomisk basis for en ekspansion af den offentlige sektor.

Tilpasningen som følge af udviklingen i befolkningen og dens sammensætning må i dag foregå som led i en samlet prioritering af offentlig ressourceanvendelse. Dette understreger behovet for, at udviklingen i befolkningens størrelse og sammensætning inddrages i alle planlægningsbestrebelsers.

Spm. nr. S 375

Til *ministeren for offentlige arbejder* (2/4 84) af:

Bjørn Elmquist (V):

»Har ministeren planer om at gøre Aalborg lufthavn til en lufthavn, der er lukket i nattetimerne?«

Begrundelse

Vedholdende forlydender vil vide, at det overvejes at lukke Aalborg lufthavn i nattetimerne såvel helligdag som søgn. En sådan ordning villø have en række uheldige konsekvenser, især for Nordjylland. Det ville f.eks. nedklassificere lufthavnen, indebære risiko for sikkerheden, betyde dårligere trafikforbindelser og i det hele taget forringe landsdelens muligheder i samfundsøkonomisk og kulturel henseende.

Svar (13/4 84):

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

Aalborg lufthavns normale åbningstid er fra kl. 07.00 til kl. 23.00. Uden for dette tidsrum kan lufthavnen åbnes for civiltrafik – både ankommende og afgående – når der fremsættes anmodning om det inden kl. 23.00. I nødstilfælde, f.eks. ved ambulanceflyvning, åbnes lufthavnen, også når anmodning fremsættes efter kl. 23.00.

Der foreligger ingen planer om at indskrænke den gældende adgang til at trafikere lufthavnen i nattetimerne. Luftfartsvæsenet overvejer for øjeblikket muligheden af at erstatte den nuværende portvagtfunktion med andre kontrolforanstaltninger i nattetimerne, antagelig et fjernovervågningsanlæg. En sådan mulig ændring vil ikke indebære en eneste af de negative virkninger, som er nævnt i begrundelsen for spørgsmålet.

Spm. nr. S 376

Til *arbejdsministeren* (2/4 84) af:

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

»Finder ministeren det arbejdsmiljømæssigt forsvarligt, at arbejdstilsynet har udsendt en pressemeddelelse om gravides arbejde ved dataskærme, hvori der konkluderes: »Da aborter er så almindelige, og da millioner af kvinder dagligt arbejder ved skærmterminaler, er der altså ikke noget mærkeligt i, at man nu og da ser aborter hos flere kvinder på samme arbejdsplads... «?«

Begrundelse

I et samråd for nylig om ændringerne i sikkerhedsuddannelserne inden for butiksområdet samt dag- og døgninstitutionsområdet og bortfaldet af sikkerhedsuddannelserne inden for kontor-, administrations-, biblioteks- og undervisningsområdet blev det klart, at ministeren ikke mente, at man kunne sammenligne arbejdsmiljøet inden for handel og kontor med eksempelvis et tungt område som bygge og anlæg. Arbejdsministeren afviste dog ikke, at der kunne være tale om arbejdsmiljøproblemer, bl.a. hvad angik dataskærme. Men disse problemer måtte løses via arbejdstilsynets arbejde. Arbejdstilsynet har nu udsendt en pressemeddelelse om dette

[Elisabeth Bruun Olesen]

problem, hvori man siger, at »da de påvirkninger, som tænkes at udgå fra en skærmterminal, desuden er få og små, tvivler vi meget stærkt på, at der er en sammenhæng mellem skærmterminalarbejde og de observerede opboblinger af aborttilfælde«.

Arbejdstilsynet siger hermed, at man ved ikke noget sikkert, men man formoder, der ingen fare er, og så frikender man dataskærmene, også uden at vide noget som helst sikkert om deres farlighed eller ej. Hvis det er den måde, arbejdstilsynet skal varetage arbejdsmiljøarbejdet på, har arbejdstilsynet vist sin uduelighed og inkompetence og bevist, at tilsynet er arbejdsgivernes organ, hvor ethvert arbejdsvenligt organ ville have ladet tvivlen komme de ansatte til gode.

Svar (9/4 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Arbejdstilsynet har i sin pressemeddelelse af 23. marts 1984 behandlet spørgsmålet om en eventuel sammenhæng mellem aborter og arbejde ved skærmterminaler. I pressemeddelelsen tages der ikke stilling til andre arbejdsmiljøproblemer, som har været nævnt i forbindelse med skærmterminaler, såsom øjenbesvær og dårlige arbejdsstillinger. En vejledning om skærmterminalarbejde inden for bl.a. kontorområdet er således under udarbejdelse i arbejdstilsynet.

Med denne pressemeddelelse har arbejdstilsynet ikke frikendt dataskærmene, heller ikke for enhver mistanke om øget abortrisiko. Det, der siges i pressemeddelelsen, er blot, at der ikke med den i dag foreliggende viden er belæg for alarmerende forlydender herom.

Spørgeren citerer i øvrigt kun en del af arbejdstilsynets konklusion. Jeg må derfor gøre opmærksom på, at det i konklusionen videre siges: »Alligevel bør spørgsmål af så alvorlig karakter ikke ignoreres, og direktoratet for arbejdstilsynet følger udviklingen nø-

je. Større undersøgelser er planlagt eller pågår både i Sverige og USA, ligesom et projekt vil blive gennemført af arbejdsmedicinsk klinik i Århus.«

Jeg finder, at det er fuldt forsvarligt og i og for sig ganske betryggende, at arbejdstilsynet med pressemeddelelsen sagligt har informeret om, hvad man ved i dag, og samtidig tilkendegiver, at man fortsat er opmærksom på muligheden for en øget abortrisiko ved skærmterminalarbejde og nøje følger udfaldet af de nævnte videnskabelige undersøgelser.

Spm. nr. S 379

Til *arbejdsministeren* (3/4 84) af:

Bente Juncker (CD):

»Vil ministeren oplyse, hvorledes udviklingen har været i de samlede udgifter til arbejdsmarkedsuddannelserne i perioden 1981-84, herunder hvilken procentmæssig andel tilskuddene til HK-fagenes efteruddannelsesudvalg har udgjort af de samlede bevilgninger til arbejdsmarkedsuddannelserne?«

Begrundelse

For at kunne danne sig et nøjagtigt billede af udviklingen i størrelsen af tilskuddene til efteruddannelse af administrativt personale må det anses for nødvendigt at kende såvel den samlede tilskudsramme for arbejdsmarkedsuddannelserne som den procentuelle andel, der har været anvendt til den nævnte efteruddannelse.

Svar (10/4 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Direktoratet for arbejdsmarkedsuddannelserne har over for mig oplyst følgende om tilskuddene til HK-fagenes efteruddannelsesudvalg i perioden 1981-84:

[Arbejdsministeren]

Oversigtstabel over bevillingerne inden for arbejdsmarkedsuddannelserne i årene 1981-84 opgjort i mill. kr. løbende priser

	1981	1982	1983	1984
Samlede udgifter	999,1	1.292,4	1.518,5	1.550,8
Heraf driftsudgifter	472,4	635,6	740,0	804,6
Tilskud til HK-fagenes efteruddannelsesudvalg .	20,1	26,0	28,1	34,9
Tilskud til HK-fagenes efteruddannelsesudvalg i procent af de samlede driftsudgifter	4,3 pct.	4,1 pct.	3,8 pct.	4,3pct.

anm: - opgørelsen er excl. udgifter til direktoratet konto 1.10
 - 1981 og 1982 er regnskabstal/tilskudsbeløb
 - 1983 er foreløbige regnskabstal/tilskudsbeløb
 - 1984 er budgettal opgjort i skønnet pris- og lønniveau primo 1984. Udgifterne er 100 pct. i overensstemmelse med vedtagelsen af lov nr. 114 og 115 af 21. december 1983.

I tilslutning til oversigtstabellen har direktoratet bemærket følgende:

»De konkrete tilskud til HK-fagenes efteruddannelsesudvalg tildeles hvert år ud fra en vurdering af uddannelsesbehovet inden for området og en overordnet prioritering imellem fagene inden for hele efteruddannelsesområdet.

Samtidig bør det ved sammenligninger af tilskudsbeløbene til HK-fagene med de samlede driftsudgifter inden for alle arbejdsmarkedsuddannelserne tages i betragtning, at udviklingen inden for de forskellige uddannelsesprogrammer forløber forskelligt.«

Jeg kan henholde mig til det af direktoratet oplyste.

Spm. nr. S 380

Til *undervisningsministeren* (3/4 84) af:

Bente Juncker (CD):

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om uroen på statens socialpædagogiske seminarium, herunder læreres og elevers utilfredshed med rektors ansættelsespolitik og embedsførelse?«

Begrundelse

Den senere tids uro på statens socialpædagogiske seminarium har medført arbejdsnedlæggelser og undervisningsboycot. Elever på skolens afgangshold mener ikke, at studieplanen følges, og samtidig er det kommet frem, at der ved alle stillingsbesættelser har været uoverensstemmelser mellem studerende/an-

satte og skolens rektor, angiveligt fordi rektor tilgodeser partipolitiske hensyn ved ansættelser. Af hensyn til genoprettelse af roen på statens socialpædagogiske seminarium skønnes en klarlæggelse af forholdene påkrævet.

Svar (11/4 84):

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Den periodisk opblussende uro på statens socialpædagogiske seminarium har sin rod i visse vanskeligheder i samarbejdet mellem seminariets rektor og personale. Disse vanskeligheder er ved flere lejligheder søgt bilagt ved drøftelse i ministeriet med de implicerede parter og under medvirken af de faglige organisationer. De konkrete problemer vedrørende seminariets undervisningsmæssige opgaver, som man på grund af disse forhold ikke selv har kunnet løse på seminariet, er som hovedregel blevet løst under medvirken af direktoratet for folkeskolen og seminarier m.v. Der foreligger ikke i ministeriet dokumentation for en påstand om, at studieplanen ikke følges for afgangsholdet.

Ansættelse af personale på tjenestemandsvilkår foretages af ministeriet efter indstillinger fra henholdsvis seminariets rektor og et råd bestående af 4 lærere og 4 studerende (seminarierådet). Det er rigtigt, at indstillingerne fra seminariet ofte har været uoverensstemmende. Men der foreligger ikke for ministeriet dokumentation for, at årsagerne til de divergerende indstillinger skulle være, at de indstillende instanser har anvendt uved-

[Undervisningsministeren]

kommende kriterier ved udvælgelsen (f.eks. partipolitisk tilhørsforhold). Ministeriet har i alle tilfælde foretrukket den bedst kvalificerede blandt samtlige ansøgere.

Ansættelse af personale på andre vilkår foretages af rektor. Påstanden om, at rektor i disse tilfælde skulle have tilgodeset partipolitiske hensyn, har ikke tidligere været forelagt ministeriet.

Der har den 4. april 1984 i anledning af den aktuelle uro været et møde i direktoratet for folkeskolen og seminarier m.v. med de implicerede. På dette møde aftaltes, at direktoratet vil tage initiativ til snarest at indkalde rektor og repræsentanter for seminariets faste råd med henblik på en afklaring og løsning af de aktuelle problemer.

Spm. nr. S 382

Til *arbejdsministeren* (4/4 84) af:

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

»Vil ministeren oplyse, hvor mange arbejdssøgendes stamkort der bærer notater om arbejdsgiveres modvilje mod ansættelse af dem, samt specificere disse arbejdssøgende på faggrupper og endvidere oplyse, om de arbejdssøgende henholdsvis arbejdsgiverne har adgang til at se eller få oplysninger om de på kortet noterede bemærkninger?«

Begrundelse

Ministeren har i et svar til arbejdsmarkedsudvalget meddelt, at arbejdsformidlingskontorerne har pligt til at notere oplysninger på de arbejdssøgendes stamkort om, at de ikke er ønsket af en bestemt arbejdsgiver, men at denne påtegning ikke har betydning for andre arbejdsgivere hverken inden for kontorets eget område eller den øvrige del af landet. Arbejdsministeren mener således, at det skulle være sikret, at en person ikke bliver generelt sortlistet.

Det kunne i denne anledning være interessant at få oplyst, hvor mange arbejdssøgende der egentlig har fået stemplet »uønsket« af en bestemt arbejdsgiver, og om denne karakteristik skulle være typisk for bestemte grupper af arbejdssøgende.

Hvis bemærkningerne på stamkortene ikke skal ses i sortlistningssammenhæng, er det bydende nødvendigt, at arbejdsgiverne ikke har adgang til at se disse stamkort og ej hel-

ler har adgang til at få oplysninger om disse bemærkninger. Man kunne jo godt forestille sig, at arbejdsgivere ville ønske at se, henholdsvis få oplyst, den samlede sum af viden om den enkelte arbejdssøgende som et led i ønsket om at få det bedst mulige grundlag for bedømmelse af den arbejdssøgendes kvalifikationer, flid, duelighed og egnethed til det konkrete job. Det er imidlertid vigtigt, at den arbejdssøgende har ret til at se, henholdsvis få oplysning om, eventuelle bemærkninger på sit stamkort, dels for at forebygge eventuelle misforståelser, dels for at undgå at bemærkninger, der refererer til en konkret arbejdsgiver i et kontors område, følger en arbejdssøgende til et andet kontor i et andet område. Spørgeren skal dog ikke undlade at præcisere, at den konkrete praksis ikke kan ses som andet end sortlistning, hvilket omgående burde forbydes.

Svar (11/4 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Arbejdsmarkedsmyndighederne har ikke nogen optælling over, hvor mange stamkort der bærer påtegning om uønsket. Jeg kan imidlertid oplyse, at det er arbejdsdirektoratets vurdering på grundlag af tilkendegivelser, direktoratet har fået fra AF-kontorerne i forskellig sammenhæng, at der er tale om et yderst begrænset antal arbejdssøgende, der har en sådan notering på deres stamkort.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt de arbejdssøgende henholdsvis arbejdsgiverne har adgang til at få indsigt i de på stamkortet noterede bemærkninger, kan jeg oplyse, at arbejdsgiverne *ikke* har en sådan adgang, hvorimod de arbejdssøgendes ret til indsigt i stamkortoplysninger udtrykkeligt fremgår af arbejdsdirektoratets cirkulære nr. 236 af 17/12 1980. Det er præciseret i cirkulæret, at stamkortoplysningerne er undergivet reglerne om aktindsigt, og arbejdsformidlingen er efter cirkulæret forpligtet til at gøre de arbejdssøgende bekendt med retten til at se deres stamkort.

Spm. nr. S 383

Til *boligministeren* (4/4 84) af:

Lenger (VS):

»Kan ministeren garantere, at et byggemateriale, som opfylder de på markedsførings-

[Lønger]

tidspunktet gældende bestemmelser, er risikofrit i sundhedsmæssig henseende?»

Begrundelse

Ministeren oplyser i sit svar af 3. april 1984 på spørgsmål nr. S 333, at han finder byggeindustrien berettiget til at markedsføre byggematerialer, som opfylder de på markedsføringstidspunktet gældende bestemmelser, og at byggebestemmelserne ajourføres, efterhånden som der foreligger ny og tilstrækkelig sikker viden om byggematerialernes egenskaber bl.a. i sundhedsmæssig henseende.

Da det stillede spørgsmål drejede sig om, hvorvidt ministeren fandt netop denne procedure forsvarlig, ønsker spørgeren oplyst, om svaret skal forstås således, at byggematerialer, blot de opfylder de på markedsføringstidspunktet gældende bestemmelser, kan anses for risikofri i sundhedsmæssig henseende.

Svar (10/4 84):

Boligministeren (Bollmann):

Nej. En sådan garanti kan ikke gives af nogen. Dette hænger sammen med, at der dels kan vise sig at være uerkendte langtidsvirkninger vedrørende det pågældende byggemateriale, dels at der løbende sker en videnskabelig udvikling på det sundhedsfaglige område, og at der løbende iværksættes videnskabelige undersøgelser på områder, hvor den videnskabelige dokumentation endnu ikke har en sådan karakter, at den kan danne baggrund for rationel videnskabelig rådgivning om de sundhedsmæssige forhold. Sundhedsstyrelsen har over for boligministeriet påpeget, at et eksempel på et sådant område er spørgsmålet om mulige sundhedsskadelige virkninger af forskellige indeklimafaktorer. Sundhedsstyrelsen oplyser videre: »For så vidt angår enkelte indeklimafaktorer (f.eks. formaldehyd), foreligger der rimelige valide undersøgelser, men når det drejer sig om andre kendte forureningskomponenter i indeklimaet (f.eks. mineraluldsfibre, organiske opløsningsmidler, tobaksrøgskomponenter, svævestøv, svampe og andre allergener og radonstråling), er dette ikke tilfældet. Det videnskabelige grundlag for rådgivning på disse sidstnævnte områder kan således kun

tilvejebringes gennem en fortsat målrettet sundhedsrelateret indeklimaforskning.«

Det er med baggrund heri, at der i bygningsreglementet er fastsat en grænseværdi for formaldehydafgivelsen fra spånplader, krydsfinerplader m.v. og fra varmeisoleringsmaterialer, hvori indgår formaldehyd, og det er ligeledes med baggrund heri, at sundhedsstyrelsen ikke på nuværende tidspunkt har fundet det muligt på rationelt grundlag at fastlægge en bolighygiejnisk grænseværdi for mineraluldsfibre.

Spm. nr. S 384

Til justitsministeren (2/4 84) af:

Arentoft (FP):

»Vil ministeren overveje at lade Mogens Glistrup afsone sin resterende fængselsdom som samfundstjeneste på prøve i sit hjem med at arbejde for skatte- og afgiftsministeren med den nye skattereform efter ministerens direktiver og samtidig have mulighed for at aflaste personalet på Fysiurgisk hospital, hvor datteren Eva er indlagt?«

Begrundelse

I en tid, hvor der tales om at eftergive straffe for en lang række personer, er spørgsmålet stillet for at anmode justitsministeren om at overveje, hvorledes Mogens Glistrups arbejdskraft og store viden på specielt skatteområdet kan udnyttes til gavn for samfundet. Jeg tænker mig, at der stilles helt konkrete opgaver fra skatte- og afgiftsministeren, der rent fagligt løses i form af responsa og med en ugentlig arbejdstid på mindst 40 timer, hvor Mogens Glistrup uafbrudt arbejder i sit hjem.

Når specielt skatte- og afgiftsministerens område nævnes, skyldes det den af folkettingen den 27. maj 1983 vedtagne folketingsbeslutning B 16 med opfordring til at fortsætte arbejdet med grundlaget for en skattereform, jfr. Folketingstidende 27. maj 1983, spalte 12038-12070, samt skatte- og afgiftsministerens svar på spørgsmål nr. S 195 af 5. marts 1984 fra folketingsmedlem Stavd (S).

Dette vil, da det er mig bekendt, at Mogens Glistrups arbejdsdag normalt begynder kl. 5 om morgenen, give Mogens Glistrup mulighed for at aflaste personalet på Fysiurgisk hospital, hvor datteren er indlagt.

[Arentoft]

En løsning som skitseret ovenfor vil også psykisk være en uvurderlig hjælp for hustruen, Lene Glistrup, der har måttet tage arbejde for at opretholde hjemmet og derfor er afskåret fra at hjælpe datteren på hospitalet på hverdage.

Jeg er vidende om, at begrebet samfunds-tjeneste er en prøveordning, der skal ikendes ved dom, men da der er tale om en prøveordning, er spørgsmålet stillet for at give justitsministeren en mulighed for at overveje spørgsmålet og måske finde en rimelig og god løsning.

Svar (13/4 84):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Justitsministeriet finder ikke grundlag for at overveje en ordning som den, der er nævnt i spørgsmålet.

Spm. nr. S 385

Til *forsvarsministeren* (4/4 84) af:

Albrechtsen (VS):

»Kan ministeren oplyse, hvilke typer kemiske våben NATO og USA påregner at bruge i en konflikt, samt omfanget af disse?«

Begrundelse

I svaret på spørgsmål nr. S 263 oplyser ministeren, at brugen af kemiske våben ikke kan udelukkes, og at NATO derfor besidder et begrænset lager af kemiske våben.

I den amerikanske Field Manual FM 100-5 og i Airland Battle-konceptet forudses jo en integreret indsats af konventionelle, atomare og kemiske våben.

Det vil sige, at for så vidt angår de amerikanske styrker foreligger der klare instrukser om at bruge kemiske våben.

Men spørgsmålet er, hvorledes sagen stiller sig, når det drejer sig om NATO og om de enkelte medlemslandes styrker, samt hvilke kemiske våben der her vil blive taget i anvendelse, under hvilke omstændigheder og i hvilket omfang.

Ifølge de offentligt tilgængelige oplysninger øges den amerikanske produktion af kemiske våben i øjeblikket. I Reagan-administrationens oprustningsprogram for 1983-85 indgår ifølge udenlandske kilder binærvåben i 155 mm artillerigranater, såkaldte big eye-

bomber m.v. Ligeledes henvises i udenlandske kilder til amerikanske planer om at udstyre det frygtelige førsteslagsvåben, krydsermissilet, med kemiske binærvåben som led i planerne om såkaldte slå-dybt-aktioner. Der kan f.eks. henvises til K. Lohs: Der Kalte Tod, Köln 1982, side 19, og NATOs Sixteen Nations (NSN), Bruxelles, nr. 1 1983, side 70.

Svar (11/4 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Der henvises til mit svar på spørgsmål nr. S 263, hvoraf bl.a. fremgår, at NATO i henhold til den gældende strategi må være i besiddelse af et begrænset lager af kemiske våben for at kunne afskrække Warszawapagten fra at gøre brug af sin højtudviklede kapacitet på dette område.

Fra NATOs side drejer det sig således om våben i gengældelsesøjemed, hvis kemiske våben i strid med folkerettens regler skulle blive taget i brug af modparten. NATOs beholdning, der udelukkende er amerikansk, holdes i øvrigt på minimalt niveau. De nuværende våben af denne kategori er mindst 15 år gamle, og den amerikanske administration har derfor søgt kongressen om midler til en begrænset fremstilling af såkaldte binære våben.

Spm. nr. S 387

Til *ministeren for offentlige arbejder* (4/4 84) af:

Tommy Dinesen (SF):

»Vil ministeren undersøge, om vejdirektør Per Milner har handlet forkert ved at have forholdt beslutningstagerne vigtigt materiale og ved at forkaste det billigste tilbud ved bygning af Farøbroerne?«

Begrundelse

Der henvises til Ekstra Bladet den 27. marts 1984.

Svar (10/4 84):

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

Nej. Det har jeg intet grundlag for.

[Ministeren for offentlige arbejder]

Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet har den 30. marts 1984 meddelt vejdirektøren, at han har henlagt den indgivne anmeldelse for »økonomisk kriminalitet«, idet han på baggrund af de foreliggende oplysninger ikke har fundet grundlag for at indlede nogen efterforskning.

Det er i øvrigt ikke rigtigt at sige, at det billigste tilbud blev forkastet. Den løsning, der valgtes, var en kombination af et tilbud på et alternativt projekt i stål for overbygningen og et varianttilbud på underbygningen i beton. Det blev på grundlag af en vurdering af samtlige forhold vurderet som det billigste. Hertil kom, at det havde en række fordele i forhold til det projekt, som spørgeren tænker på, der var en ren betonløsning. Ståloverbygningen indebar større sikkerhed i vedligeholdelsesomkostningerne, og endvidere betød den en større geografisk spredning i beskæftigelsen. Tilvirkningen af brosektionen i stål sker på dansk skibsværft (Nakskov), og langt størstedelen af stålet bliver tilvirket på Stålvælværket.

Spm. nr. S 388

Til justitsministeren (4/4 84) af:

Ole Espersen (S):

»Vil ministeren oplyse, hvor mange tilfælde af benådninger der er sket i anledning af pladmangelen i afsoningsanstalterne, samt oplyse, efter hvilke kriterier benådningerne er sket?«

Svar (13/4 84):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

I tiden fra ordningens ikrafttræden pr. 21. marts 1984 og indtil 11. april 1984 har justitsministeriet, der i henhold til kgl. resolution af 24. juni 1975 er bemyndiget til at eftergive frihedsstraffe på 40 dage og derunder, truffet afgørelse om strafeftergivelse i 55 sager, hvor domfældte på fri fod har afventet udståelse af fængselsstraf i mindst 1½ år eller udståelse af hæftestraf i mindst 1 år. Der er endvidere nedlagt forestilling om strafeftergivelse i 10 sager, hvor den idømte straf er på mere end 40 dage.

Afgørelserne er truffet efter de kriterier, der fremgår af besvarelsen af spørgsmål nr. S 389.

Spm. nr. S 389

Til justitsministeren (4/4 84) af:

Ole Espersen (S):

»Vil ministeren orientere folketinget om, efter hvilke resocialiseringskriterier benådninger af domfældte, der har ventet på afsoning, vil ske i den kommende tid, herunder om, hvordan det sikres, at benådningerne tilrettelægges sådan, at de ikke får et vilkårligt præg?«

Svar (17/4 84):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

1. Justitsministeriet har i skrivelse af 21. marts 1984 anmodet politiet om at tage spørgsmålet om benådning op til behandling for så vidt angår domfældte på fri fod, der har afventet udståelse af fængselsstraf i 1½ år eller mere. For domfældte, der skal udstå hæftestraf, skal sagen dog optages til behandling, når der er forløbet 1 år efter dommen.

2. Ved vurderingen af, om benådning bør ske, vil der bl.a. blive lagt vægt på, om domfældte ved gentagne gange eller sent indgivne ansøgninger om udsættelse/benådning har forhalet tidspunktet for iværksættelse af strafudståelsen.

I vurderingen vil endvidere indgå oplysninger om ny kriminalitet af ligeartet karakter og oplysninger om f.eks. alkoholmisbrug, stofmisbrug eller andre recidivruende forhold, der gør benådning uforvarlig.

I sager, hvor den idømte straf overstiger 6 måneder, vil der tillige blive lagt vægt på straffens længde, kriminalitetens art, antallet af forstraffe og domfældtes forhold efter dommen. I disse sager vil der endvidere blive lagt vægt på den domfældtes alder, således at der for så vidt angår domfældte på 25 år eller derover vil blive anlagt en forholdsvis streng vurdering af de nævnte momenter.

Spm. nr. S 390

Til udenrigsministeren (5/4 84) af:

Connie Hedegaard (KF):

»Har ministeren kendskab til konkrete antydninger af eller direkte beviser for, at Sovjetunionen deltager aktivt i bestræbelserne på at gøre Norden til en – reel – atomvå-

[Connie Hedegaard]

benfri zone, f.eks. ved at antallet af sovjetiske atomvåben rettet mod mål i det nordiske område er blevet eller vil blive reduceret?»

Begrundelse

Så sent som i marts 1983 udtalte den sovjetiske general Nikolai Tjervov til det svenske fjernsyn, at Sovjetunionen ville være villig til at fjerne seks u-både af Golfklassen fra det baltiske område som led i bestræbelserne på at gøre Norden atomvåbenfri.

Af hensyn til den videre debat om Norden som en atomvåbenfri zone vil det være af interesse at få oplyst, hvorvidt disse ord og andre fremtrædende sovjetiske militærfolks og politikeres positive indstilling til Norden som en atomvåbenfri zone er fulgt op af konkret handling i form af initiativer, der har ført eller vil føre til mindselse af spændingen i det nordiske område.

Svar (18/4 84):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

I juni 1981 udtalte den daværende sovjetiske præsident Bresjnev i et interview til en finsk socialdemokratisk avis, at Sovjetunionen – ud over det tidligere ved flere lejligheder fremsatte tilbud om en garanti om ikke-anvendelse af atomvåben over for lande, der ikke har atomvåben på deres område – ikke udelukkede muligheden for at overveje visse andre foranstaltninger, som vedrører sovjetisk område i egne, som grænser op til en atomvåbenfri zone i Norden. Fra de nordiske landes side blev der uden held gjort forsøg på at få en præcisering af præsident Bresjnevs udtalelse.

Den sovjetiske general Tjervov nævnte som anført i spørgsmålet i marts 1983 i en udtalelse i svensk TV muligheden af tilbage-trækning af 6 atombevæbnede u-både i Østersøen i forbindelse med etablering af en atomvåbenfri zone i det nordiske område.

Også ved senere lejligheder har lignende udtalelser været fremført fra sovjetisk side. Daværende præsident Andropov erklærede således i en tale i juni 1983, at Sovjetunionen var rede til i forbindelse med oprettelse af en atomvåbenfri zone i det nordiske område at overveje at medtage dele af sovjetisk territorium, der støder op til en sådan zone, såvel som Østersøen. På denne baggrund udsendte

jeg den 7. juni 1983 en pressemeddelelse, hvori jeg karakteriserede udtalelsen som interessant, selv om der i et vist omfang var tale om en gentagelse af tidligere sovjetiske synspunkter om spørgsmålet. I udtalelsen sagde jeg endvidere bl.a., at det var regeringens opfattelse, at det nu måtte være op til Sovjetunionen at uddybe indholdet af udtalelsen, samt at regeringen ligesom sin forgænger ikke fandt, at spørgsmålet kunne gøres til genstand for drøftelse mellem de enkelte nordiske lande og Sovjetunionen.

I et interview med en finsk avis i december 1983 fremkom den sovjetiske general V. Tatarnikov med udtalelser, der forsigtigt lagde sig tæt op ad de tidligere refererede sovjetiske udtalelser.

For helt konkret at besvare det stillede spørgsmål kan jeg oplyse, at der hverken foreligger bevis for eller indikationer af, at truslen fra sovjetiske atomvåben, der er rettet mod eller kan anvendes mod de nordiske lande, skulle være blevet reduceret. Det er heller ikke vor bedømmelse, at der fra sovjetisk side er foretaget andre konkrete skridt, der kunne bidrage til at gøre det nordiske område til en reel atomvåbenfri zone.

Spm. nr. S 391

Til *udenrigsministeren* (5/4 84) af:

Connie Hedegaard (KF):

»Kan ministeren oplyse, hvor mange sovjetiske atomvåben der kan siges at være rettet direkte mod mål i det nordiske område?»

Begrundelse

Af hensyn til sagligheden i debatten om Norden som en atomvåbenfri zone er det af afgørende betydning, at størrelsen af den sovjetiske atomtrussel mod de nordiske lande er kendt og indgår i overvejelserne.

Svar (18/4 84):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Omkring to tredjedele af den sovjetiske SS-20 styrke er opstillet således, at SS-20'erne med hver 3 sprænghoveder vil kunne nå mål i den europæiske del af NATO, herunder også i det nordiske område. Det drejer sig indtil videre om 243 SS-20'ere med i alt 729 kernesprænghoveder. Også de i

[Udenrigsministeren]

den østlige del af Sovjetunionen opstillede 135 SS-20'ere med yderligere i alt 405 kerne-sprænghoveder vil på grund af deres mobilitet på kort tid kunne bringes i stand til at nå mål i Vesteuropa. Andre sovjetiske mellemstanceraketter af typen SS-4 vil ligeledes kunne nå mål i Vesteuropa. Der findes ingen oplysninger om, hvor stor en del af dette arsenal der er rettet mod det nordiske område.

Derudover befinder der sig permanent i fredstid både i Østersøen og ved Murmansk missiler og andre fremføringsmidler for atomvåben placeret på såvel overfladeenheder som i u-både.

Endvidere må man gå ud fra, at de sovjetiske hærdivisioner længst mod nord og over for den sydlige del af NATOs nordregion er udrustet med taktiske atomvåben i lighed med sovjetiske divisioner i andre dele af Sovjetunionen.

Endelig skal der peges på, at såvel permanent baserede sovjetiske flystyrker, der kan nå mål i NATOs nordregion, som andre flystyrker, der vil kunne forlægges, så de kan nå disse mål, vil kunne medføre atomvåben.

Spm. nr. S 392

Til *ministeren for offentlige arbejder* (5/4 84) af:

J. K. Hansen (S):

»Hvordan vil ministeren sikre, at sikkerhedsniveauet for elmateriel vil forblive på samme niveau som nu, hvis et forslag om at indskrænke godkendelses- og registreringspligten i stærkstrømsreglementets afsnit 1, bilag 10, med 10 til 20 pct. ville blive effektueret, og hvordan skal forbrugeren sikre sig, at det elmateriel, der er i handelen, har det høje sikkerhedsniveau, der er tradition for i Danmark, for de grupper, der måtte tages ud af godkendelses- og registreringspligten?«

Begrundelse

Det forlyder, at DEMKOs bestyrelse for at få sagspuklen nedbragt har pålagt DEMKOs ledelse at udarbejde et forslag til en plan for prioritering af DEMKOs opgaver bl.a. ved en indskrænkning af godkendelses- og registreringspligten, der skal reducere sagsmængden med 10 til 20 pct.

En sådan reduktion må frygtes at ville reducere sikkerhedsniveauet for elmateriel med samme procentsats.

Svar (12/4 84):

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

En eventuel ændring af den nugældende kontrolordning for elektrisk materiel vil naturligvis have som grundlæggende forudsætning, at der ikke må ske nogen forringelse af sikkerhedsniveauet. Tværtimod skulle formålet med en ændring af kontrolordningen være opnåelse af det højest mulige sikkerhedsniveau inden for de eksisterende ressource-mæssige rammer.

Ved forskellige lejligheder er det imidlertid konstateret, at der uanset kontrolbestemmelsernes overholdelse er kommet materiel i handelen, som har været behæftet med alvorlige mangler.

Det vil derfor blive undersøgt, hvorledes kontrollen med materielgrupper, der må anses for særlig risikobetonede, kan forbedres, og om der til gengæld herfor kan ske en lempelse af kontrolforanstaltningerne for materiel, der erfaringsmæssigt kun indebærer ringe risiko – eventuelt ved at lade den nuværende registreringspligt erstatte af stikprøvevis markedskontrol.

Uanset hvilke ændringer der måtte blive resultatet af en sådan undersøgelse, vil adgangen til D-mærkning af materiel efter typegodkendelse på DEMKOs laboratorium eller i henhold til aftaler med udenlandske prøvningsanstalter blive bevaret. Benyttelsen af D-mærket bør som hidtil være en frivillig sag for fabrikanter og importører, men adgangen til at få et produkt godkendt og D-mærket bør stå åben også for produkter, som måtte blive undtaget fra registreringspligt.

Spm. nr. S 394

Til *undervisningsministeren* (5/4 84) af:

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

»Har ministeren overdraget sin ministerkompetence til kommunerne, og hvilke socialdemokratiske kommuner har opfordret ministeren til at udsende det nye normeringscirkulære inden for folkeskoleområdet, og er henvendelsen sket efter en beslutning i de respektive kommunalbestyrelser?«

[Elisabeth Bruun Olesen]

Begrundelse

Ifølge dagspressen, senest Aktuelt den 3. april 1984, udtaler undervisningsministeren, at han har udsendt det nye normeringscirkulære efter et pres fra Kommunernes Landsforening og en række kommuner, herunder en række socialdemokratiske kommuner. Ministeren opfatter blot sin rolle som mæglerens, og det omtalte normeringscirkulære, som i sin konsekvens er en afskaffelse af tjenestemandssystemet, skulle således slet ikke være ministerens ansvar. Men undervisningsministeren er den ansvarlige, og udstedelsen af cirkulæret er efter loven en ministerkompetence. Det kunne derfor være interessant at høre, om ministeren er af den opfattelse, at hans opgave er at overdrage sin ministerkompetence til diverse arbejdsgiverpressionsgrupper.

Svar (18/4 84):

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Spørgsmålet vedrører undervisningsministeriets cirkulære af 5. marts 1984 om ændring af cirkulære om normering af tjenstemandsstillinger m.v. i folkeskolen.

Reglerne om grundlaget for normering af stillinger som lærer i folkeskolen (tjenestemand/timelærer), herunder om antallet af tjenstemandsstillinger i forhold til det samlede normeringsgrundlag, fastsættes af undervisningsministeren, jfr. folkeskolelovens § 24, stk. 2.

Af bemærkningerne til § 24 i forslaget til lov om folkeskolen fremgår, at det vil være ønskeligt at kunne sikre, at en vis mindre andel af det samlede antal lærerstillinger normeres på en sådan måde, at de kan nedlægges, uden at dette udløser pensionsmæssige forpligtelser for staten.

Som følge af det faldende elevtal har ministeriet i det nævnte cirkulære foretaget en mindre forøgelse af antallet af timelærerstillinger (fra $\frac{1}{15}$ til $\frac{1}{10}$) i forhold til det samlede antal lærerstillinger.

Cirkulæret indeholder – som de hidtil gældende regler – en bestemmelse om, at det fastsatte forhold mellem tjenstemandsstillinger og timelærerstillinger ($\frac{1}{10}$ – $\frac{1}{10}$) kan *fraviges*, når det skønnes nødvendigt for at undgå normering af flere tjenstemandsstillinger, end der – som følge af det faldende elevtal –

er behov for. Samtidig forhøjes antallet af timelærerstillinger tilsvarende.

Det er *alene* kompetencen til at fravige normeringsreglerne i sådanne tilfælde, der er overført fra ministeriet til kommunerne. Fravigelse vil således ikke kunne finde sted i kommuner med uændret eller stigende elevtal.

Kommunnernes afgørelse i sådanne sager kan ankes til amtsrådene, hvis afgørelse kan ankes til ministeriet, jfr. skolestyrelseslovens § 65.

Det, der er tale om, er således, at jeg inden for det nævnte begrænsede område har overladt til kommunerne at fravige normeringsreglerne.

Det medfører en administrativ forenkling, der er i god overensstemmelse med regeringens moderniseringsplaner. Den nævnte rekursadgang sikrer, at der ikke opstår en praksis, der er væsensforskellig fra den, ministeriet ville have håndhævet, hvis kompetencen var forblevet her. Detté er mig magtpåliggende, og jeg fører derfor for tiden forhandlinger med Kommunernes Landsforening og Danmarks Lærerforening om mulighederne for supplerende foranstaltninger, der kan sikre denne praksis.

Det kan i øvrigt oplyses, at der i Kommunernes Landsforening er enighed om, at cirkulæret er nødvendigt i situationer med faldende børnetal. Det gælder altså også socialdemokratiske kommuner i foreningen.

Spm. nr. S 395

Til forsvarsministeren (5/4 84) af:

Connie Hedegaard (KF):

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om den igangværende sovjetiske flådemanoevre? Herunder ønskes om muligt oplyst, hvilke typer fartøjer der deltager i øvelsen, samt om øvelsen medfører et ændret trusselsbillede.«

Begrundelse

I forbindelse med den sovjetiske flådeøvelse i Norskehavet primo april har der i og omkring de danske farvande været en stærkt forøget aktivitet af sovjetiske flådefartøjer, hvorfor omfanget og konsekvenserne af denne aktivitet ønskes belyst.

Svar (11/4 84):

Forsvarsministeren (Engell):

I slutningen af marts 1984 sejlede et antal skibe fra den sovjetiske Østersøflåde til Nordatlanten for at øve med den sovjetiske nordflåde fra Kolahalvøen.

Enhederne fra Østersøen omfattede en KYNDA-klasse missilkrydser (GROZNY), fire KRIVAK-klasse missiljagere, to flådetankere, et bjærgningsskib, to undervandsbåde af WHISKEY-klassen og en af JULIETT-klassen.

GROZNY, der blev overført til Østersøen i december 1983, er bl.a. udstyret med et langdistancekrydsermissilsystem, der normalt kun forefindes ved Østersøflåden i forbindelse med værftophold for større enheder fra andre sovjetiske flåder.

KRIVAK-klassen, hvoraf indgår 7 i Østersøflåden, er bl.a. udstyret med antiubådsmissiler.

Undervandsbåde af WHISKEY-klassen og JULIETT-klassen udgør sammen med bl.a. GOLF-2-klasse missilundervandsbådene den samlede Warszawapagtubådsstyrke på ca. 50 i Østersøen.

I øvelsen deltog fra den sovjetiske nordflåde den tunge missilkrydser KIROV, fire KRESTA-klasse missilkrydsere, fem missiljagere af KRIVAK-klassen og otte missiljagere af andre klasser samt mere end tyve undervandsbåde, såvel konventionelle angrebsbåde som missilubåde. Hertil kom støtteenheder og fly.

Øvelsen i Nordatlanten, der adskiller sig fra tidligere øvelser af samme art ved kun at omfatte enheder fra to af de sovjetiske flåder og ved det meget store antal undervandsbåde, vurderes på trods af sit omfang at være rutinemæssig og på linie med de senere års sovjetiske øvelsesmønstre. Første fase af øvelsen er tilsyneladende gennemført som en »toparti«-øvelse omkring en sydøst-nordvestgående akse gennem den sydlige del af Nordsøen. Anden og sandsynligvis den afsluttende fase har karakter af en våbentræningsøvelse og fortsætter i Barentshavet.

Efter afslutningen af øvelsen forventes det, at enhederne fra Østersøflåden efterhånden returnerer hertil. WHISKEY-klasse undervandsbådene er på nuværende tidspunkt returneret.

Ved udpassage fra Østersøen efterlevede enhederne de gældende bestemmelser for passage af danske farvande, ligesom opankring m.v. i Ålbæk Bugt blev afviklet efter det normale mønster.

Aktiviteterne vurderes ikke for nærværende at ændre trusselsbilledet for det danske område.

Spm. nr. S 397

Til *indenrigsministeren* (5/4 84) af:

Poulsgaard (FP):

»Hvor stor en del af de praktiserende lægers indtægter vil bortfalde, hvis lægerecepter undgås til de i ministerens dekret af 30. marts 1984 omhandlede medikamenter?«

Begrundelse

Efter fremskridtspartiets opfattelse er den bedste anvendelse af offentlige midler at mindske sygdomme hos den danske befolkning.

Det var derfor et dårligt spareområde, ministeren kastede sig over den 30. marts i år.

I den efterfølgende debat har ministeren forsvaret sig med, at praktiserende læger ikke bør have den lette ekstra indtægt ved at udskrive recepter på gig- og hjertemedicin m.v.

Ministeren har imidlertid undladt at oplyse talstørrelsen for de praktiserende lægers samlede honorarindtægt, og hvor meget af denne der forventes at bortfalde som følge af ministerens 30. marts-diktat. Spørgeren har mistanke om, at en sådan slutopgørelse vil afsløre, at læger på dette område opnår så lille en del af deres indtjening, at det ville være langt mere hensigtsmæssigt at begrænse de store lægeindtægter ved at regulere honorartaksterne ved førstkommande lejlighed.

Da det fysiske velvære er basis for hele mennesketilværelsen, mener spørgeren, at der i masser af tilfælde er sund fornuft i, at lægen mod offentlig betaling kommer ind i billedet, så han gennem valg af medikament kan finde frem til netop det præparat, som på det pågældende tidspunkt er bedst for netop det menneske, hvis lidelser det gælder om at lindre.

For at få en samlet oversigt over de af ministeren attråede offentlige besparelser bedes svaret angive beløbene for såvel de offentlige mindredgifter som de merudgifter og min-

[Poulsgaard]

dre indtægter, der antages at blive resultatet af ministerens 30. marts-ændringer. Der er jo ikke blot besparelse på sygesikringen, men for eksempel også merudgifter på de sociale konti og mindre indtægt på indkomstskat.

Svar (11/4 84):

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

I 1984 er sygesikringens udgifter til almen lægehjælp under landsoverenskomsten budgetteret til godt 1.900 mill. kr.

Udgifterne til lægernes honorarer for konsultationer, telefonkonsultationer med receptudstedelse og besøg skønnes at udgøre 750 mill. kr.

Det anslås, at omlægningen af medicintilskuddene vil medføre en besparelse i sygesikringens udgifter til de nævnte ydelsesafhængige lægehonorarer på ca. 15 mill. kr. i 1984 svarende til ca. 2 pct. af de samlede udgifter.

Spm. nr. S 399

Til *justitsministeren* (6/4 84) af:

Poulsgaard (FP):

»Finder ministeren det foreneligt med god dommeretik, at dommer Erik Munk-Petersen, Hjørring, hænger alle Hirtshals' indbyggere ud som værende mere eller mindre kriminelle?«

Begrundelse

Dommerstanden har jo en særlig forpligtelse i det danske samfund, hvor man jo klart har adskilt den udøvende, den lovgivende og den dømmende magt, og vi har da også svært ved i det hele taget at komme af med en dommer.

Det er vel nok også rigtigt, at systemet er sådan, at dommere ikke på nogen måde skal ligge under for pression. Dog kan man ikke altid se sig fri for at spekulere på, om de domme, der er afsagt, er fuldstændig upartiske og upolitiske, men lad det nu være.

Det er grove løjer, når en dommer hænger en hel bys befolkning ud, som dommer Erik Munk-Petersen har gjort angående Hirtshals' borgere, som han har stemplet som at være mere eller mindre kriminelle.

På den baggrund skal mit spørgsmål til justitsministeren ses.

Svar (13/4 84):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Dommerne har ifølge grundloven i deres kald alene at rette sig efter loven, og de kan ikke afsættes uden ved dom, ej heller forflyttes mod deres ønske.

Dommere ansættes i øvrigt som tjenestemænd efter tjenestemandsløven. Dog er en række bestemmelser, bl.a. afsnittet i tjenestemandsløven om disciplinærforfølgning, ikke gældende for dommere.

I retsplejelovens §§ 48 og 49 er anført de nærmere retningslinjer for, hvorledes klager over dommere behandles. Efter retsplejeloven gælder bl.a., at såfremt en dommer udviser utilbørligt eller usømmeligt forhold, kan der gives ham en advarsel. I de byretter, hvor der ikke er en præsident, er det vedkommende landsretspræsident, der behandler og træffer afgørelse i en sådan sag. Efter retsplejelovens regler kan endvidere visse klagemål indbringes for den særlige klageret.

Justitsministeriet finder på denne grund ikke at burde udtale sig om den konkrete sag om dommeren i Hjørring.

Spm. nr. S 402

Til *miljøministeren* (6/4 84) af:

Maisted (FP):

»Vil ministeren redegøre for, om de miljømæssige krav er opfyldt, samt om kommuneplanlovens regler om lokalplaner er overholdt ved opførelsen af en storlosseplads i Fladså kommune?«

Begrundelse

Efter afstemning har Fladså kommunalbestyrelse vedtaget lokalplan 6.L7.1. om opførelse af en storlosseplads i en endnu ikke udnyttet grusgrav tæt op ad Næstved-Præstøvejen ved Fladså Banker, Mogenstrup Ås.

Efter vedtagelsen af lokalplanen og én dag efter indsigelsesfristen for kommuneplanen, hvori lokalplanen indgår, indbød kommunen en håndplukket kreds af beboere sammen med affaldsselskabet I/S Fasan for at forklare om planen.

Efter vedtagelsen af lokalplanen er der indkommet syv skriftlige indsigelser om bl.a. de miljømæssige, vandforsyningsmæssige,

[Maisted]

trafiksikkerhedsmæssige gener samt om lokalplanens ufuldstændige indhold.

De første 73 klagere har endnu ikke modtaget svar eller klagevejledning, ud over at formanden for teknisk udvalg offentligt har udtalt, at klagerne jo kun udgjorde en lille procentdel ud af kommunens 7.000 indbyggere.

Klagerne har især hæftet sig ved, at et helt nyanlagt forbrændingsanlæg, I/S Fasan, ikke er i stand til at forbrænde alt affald i sommerperioden, samt at man alternativt vil udsprede perkolatet på de nærliggende jordarealer. Dette skal ses i relation til fenolforurening i en nærliggende kommune.

Under henvisning til kommuneplanlovens § 28 anmodes miljøministeren om at standse den endelige vedtagelse af lokalplanen, indtil ministeren har undersøgt sagen.

Svar (11/4 84):

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg har forelagt spørgsmålet for planstyrelsen, der i samarbejde med miljøstyrelsen har oplyst følgende, hvortil jeg kan henholde mig:

»Fladså kommune har udarbejdet et lokalplanforslag for den omhandlede losseplads. Arealerne er ikke omfattet af Fladså kommunes § 15-rammer, og lokalplanens gennemførelse forudsætter derfor en udvidelse af § 15-rammerne. Denne udvidelse skal godkendes af planstyrelsen.

Proceduren i forbindelse med sådanne godkendelser af udvidelse af § 15-rammerne er, at kommunen efter udløbet af indsigelsesperioden for lokalplanen meddeler den godkendende myndighed, om man vil fastholde lokalplanforslaget i den foreliggende form eller ændre det f.eks. på baggrund af indsigelser fra privatpersoner eller myndigheder.

Fladså kommune har oplyst, at man har modtaget en række indsigelser fra naboer og andre mod lokalplanforslaget. Disse indsigelser angår spørgsmål om, hvilke typer af affald der må deponeres, landskabelige forhold, vandforsyningsforholdene for de nærbøende og øvrige miljømæssige forhold.

Storstrøms amtskommune har over for planstyrelsen meddelt, at man kan anbefale godkendelsen af § 15-rammetillægget, såfremt dette og lokalplanforslaget suppleres i overensstemmelse med udtalelser fra amts-

frednings-, amtsvej- og miljø- og vandinspektorerne.

De nævnte udtalelser angår præciseringer i lokalplanforslaget af, at planens gennemførelse kræver tilladelser fra fredningsnævnet og vejbestyrelsen til forskellige forhold samt godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

Planstyrelsens behandling af spørgsmålet om godkendelsen af § 15-rammetillægget afventer foreløbig nærmere meddelelse fra kommunen om lokalplanens vedtagelse og eventuelle ændringer i forhold til det oprindelige forslag.

Planstyrelsen har telefonisk forespurgt Fladså kommune om sagens stade. Det er herunder oplyst, at kommunalbestyrelsen har behandlet lokalplanforslaget på sit møde den 10. april 1984, og at man har vedtaget lokalplanforslaget under en række forudsætninger, bl.a. at planen korrigeres i overensstemmelse med amtskommunens udtalelser. Endvidere foretages der ændringer i lokalplanen for så vidt angår spørgsmålet om vandforsyning og tilladte affaldstyper.

På det foreliggende grundlag er det derfor planstyrelsens og miljøstyrelsens vurdering, at såvel de miljømæssige som de planlægningsmæssige bestemmelser i forbindelse med etableringen af lossepladsen vil blive overholdt.»

Jeg finder på denne baggrund ikke grundlag for at bringe kommuneplanlovens § 28 i anvendelse, således som spørgeren har anmodet mig om i begrundelsen for spørgsmålet.

Spm. nr. S 403

Til *ministeren for skatter og afgifter* (6/4 84) af:

Maisted (FP):

»Vil ministeren oplyse, om det er korrekt, at moms beregnes af merværdien, f.eks. således, at når en frimærkehandler køber en frimærkesamling af et dødsbo til kr. 10.000 og videresælger samlingen igennem sin forretning for kr. 15.000, beregnes der moms af kr. 5.000?«

Begrundelse

Spørgeren har fået oplyst, at toldvæsenet kræver moms af kr. 15.000 af ovennævnte handel.

Svar (13/4 84):

Ministeren for skatter og afgifter (Foighel):

Efter merværdiafgiftsloven skal der også ved erhvervsmæssigt salg af brugte varer betales afgift af den fulde salgspris. Der er ikke fradragsret for indkøb hos private, fordi der ikke betales afgift ved sådanne indkøb.

Det er derfor ikke korrekt, at momsens skal beregnes af merværdien, når en frimærkehandler videresælger en frimærkesamling, som er købt af et (privat) dødsbo. Der skal derimod, som oplyst af toldvæsenet, beregnes moms af hele salgsprisen.

Spm. nr. S 405

Til **landbrugsministeren** (6/4 84) af:

Rønholt (KF):

»Kan ministeren garantere, at mælkeproducenter, der har modtaget moderniseringstilskud, gældssaneringslån og rentetilskud, ikke får ydelserne helt eller delvis reduceret som følge af mælkeforliget i EF?«

Begrundelse

Alle mælkeproducenter, der modtager moderniseringstilskud, gældssaneringslån og rentetilskud, har over for Hypotekbanken, det lokale pengeinstitut og jordbrugsdirektoratet forpligtet sig til at overholde en bestemt produktion. Det er en forudsætning for at få ydelserne.

Mælkeproducenter, der netop i de kommende dage modtager første rate af rentetilskuddet efter rentesaneringsloven, modtager i en følgeskrivelse fra jordbrugsdirektoratet påbud om at overholde de produktionsmængder, der var forudsætningen for at modtage rentetilskuddet.

Mange mælkeproducenter frygter nu, at de som følge af EF-forliget om mælkeproduktionen bliver tvunget til at nedskære deres produktion, og at de forskellige tilskud derfor helt eller delvis skal falde bort.

Svar (24/4 84):

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Ved ydelse af statsgaranti for lån og rentetilskud i henhold til gældssaneringsloven stilles der ikke præcise krav til den pågældende ejendoms drift. Det forudsættes, at ansøgeren

opretholder en bæredygtig produktion, så længe gældssaneringslånet ikke er indfriet.

Der vil således ikke i relation til statens garantiforpligtelse være noget til hinder for, at der foretages nødvendige driftsomlægninger.

Besætningsreduktioner, der er en direkte følge af kvoteringsordningen, vil være forårsaget af offentligt fastsatte regler, som ikke var gennemført eller var ansøgeren bekendt på ansøgningstidspunktet. En sådan reduktion vil derfor heller ikke medføre krav om tilbagebetaling eller reduktion af ydede gældssaneringslån.

Ifølge § 4, stk. 5, i lov om rentesaneringsydelse til landbruget m.v. nedsættes tilskuddet for den resterende tilskudsperiode efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren, hvis ansøger nedbringer sin besætning i forhold til den besætning, der indgik ved opgørelsen af det tilskudsberettigede lånebeløb.

Denne bemyndigelsesbestemmelse er udmøntet i rentesaneringsbekendtgørelsens § 8, stk. 2 og 3, og i vejledning om ansøgning om rentesaneringsydelse. Herefter skal jordbrugsdirektoratet have meddelelse, hvis besætningen nedbringes med mere end 20 pct., bortset fra normale sæsonmæssige svingninger, hvis dette har betydning for beregning af tilskuddet.

Det er min opfattelse, at der ikke kan blive tale om en 20 pct. reduktion i besætningen som følge af EF-mælkekvoteringsordningen, hvorfor mælkeforliget i EF ikke vil få konsekvenser for rentesaneringsydelsen.

For så vidt angår tilskud ydet i henhold til moderniseringsloven kan jeg oplyse, at rådsforordningen om gennemførelse af en mælkekvoteringsordning (RFO 857/84) indeholder en bestemmelse (art. 3), hvorefter der kan tages særlige hensyn til de producenter, der som betingelse for moderniseringstilskud har forpligtet sig til at gennemføre eller har gennemført en udviklingsplan for mælkeproduktionen.

I forbindelse med tilrettelæggelsen af kvoteringsordningen i Danmark vil det blive overvejet, hvorledes denne bestemmelse kan anvendes med henblik på at imødegå de problemer, som ordningen kan medføre for disse producenter.

Spm. nr. S 408

Til *finansministeren* (9/4 84) af:

Carsten Andersen (SF):

»Vil ministeren oplyse, hvilke kommunale og statslige forvaltningsgrene samt hvilke kommunale og statslige institutioner og arbejdsområder der ikke er omfattet af regeringens moderniseringsprogram, samt om der i regeringens moderniseringsprogram lægges mere vægt på den administrative sektor end på den behandlende/praktiserende sektor?«

Svar (17/4 84):

Finansministeren (Christophersen):

Regeringens moderniseringsprogram retter sig principielt mod hele den offentlige sektor, dvs. samtlige kommunale og statslige forvaltningsgrene. En del af de initiativer, som er omtalt i den redegørelse om programmet, som regeringen afgav til folkettingen i november 1983, vil efter deres natur kun have betydning for bestemte dele af den offentlige sektor. Det gælder f.eks. en række af de ændrede finansieringsmekanismer, der er indeholdt i programmet. Hovedformålet med programmet er at forny og forbedre det offentliges service over for borgere og virksomheder uden tilførsel af yderligere ressourcer til den offentlige sektor. Der lægges således lige så stor vægt på moderniseringen af de administrative funktioner som på øvrige dele af den offentlige sektor.

Spm. nr. S 410

Til *indenrigsministeren* (9/4 84) af:

Agerschou (SF):

»Vil ministeren udarbejde en oversigt over alle de ændringer, der er forekommet omkring tilskud til medicin siden 1970?«

Begrundelse

I den øjeblikkelige debat om medicintilskud fremhæves det, at tilskud til medicin har udvist en generelt faldende tendens inden for det seneste tiår, hvilket har betydet større udgifter for dem, der har brug for medicinske præparater.

Til belysning af dette bedes ministeren udarbejde en oversigt over alle de ændringer, der er forekommet omkring tilskud til medicin siden 1970.

Svar (16/4 84):

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Indtil 1. april 1973 blev der ydet et tilskud på 75 pct. af forbrugerprisen på de lægemidler, der var opført i socialministeriets bekendtgørelse nr. 124 af 18. april 1968 om de anerkendte sygekassers betaling for lægemidler.

For enkelte lægemiddelgrupper, bl.a. sovemidler og lettere smertestillende midler, var tilskuddet dog begrænset til specielle sygdomstilstande.

Efter sygesikringsloven, der trådte i kraft den 1. april 1973, kan der ydes tilskud til lægemidler optaget på en af socialministeren (nu indenrigsministeren) udsendt fortegnelse med enten 50 pct. (afsnit II-medicin) eller 75 pct. (afsnit I-medicin) af udgiften.

Den i socialministeriets bekendtgørelse nr. 203 af 31. marts 1973 om tilskud til lægemidler efter sygesikringsloven optagne fortegnelse betød bl.a., at tilskuddet faldt fra 75 pct. til 50 pct. for følgende præparatgrupper:

Antacida, østrogener, androgener, meprobamat, benzodiazepiner, parasymptomolytika, antihistaminer, hypnotika, svage analgetika, hudmidler og jernpræparater.

Visse nitritpræparater mistede helt tilskuddet.

Den 1. juli 1975 erstattedes bekendtgørelse nr. 203 af socialministeriets bekendtgørelse nr. 216 af 23. maj 1975 om tilskud til lægemidler efter sygesikringsloven. Ændringen betød udelukkelse af bestemte terapeutiske grupper af lægemidler fra generelt tilskud og overførsel af enkelte præparater fra afsnit I (75 pct. tilskud) til afsnit II (50 pct. tilskud). Bl.a. fik følgende lægemiddelgrupper helt frataget tilskuddet:

Antacida (syreneutraliserende midler), antihistamina (allergimidler), benzodiazepinpræparater og sovemidler.

Ændringen medførte videre, at der ikke længere blev ydet tilskud til de klausulerede grupper B (fedtdiarréer som følge af kongenit, cystisk pankreasfibrose samt kroniske pankreaslidelser af anden art) og C (anæmiaaenclastica) under afsnit I. I stedet indførtes en ny gruppe B, klausuleret til epilepsi, hvortil der ydes tilskud.

Den 1. oktober 1978 erstattedes bekendtgørelse nr. 216 af socialministeriets bekendtgørelse nr. 477 af 22. september 1978 inde-

[Indenrigsministeren]

holdende fortegnelse over lægemidler, der er tilskudsberettigede efter sygesikringsloven. Denne bekendtgørelse indeholdt ingen væsentlige ændringer af det hidtidige tilskudssystem.

Den 20. juli 1981 trådte socialministeriets bekendtgørelse nr. 360 af 10. juli 1981 indeholdende fortegnelse over lægemidler, der er tilskudsberettigede efter sygesikringsloven, i stedet for bekendtgørelse nr. 477. Lægemidler med en sikker og værdifuld terapeutisk effekt placeres i afsnit II (50 pct. tilskud), medmindre der foreligger risiko for et uønsket overforbrug. Lægemidler placeres i afsnit I (75 pct. tilskud), såfremt de ud over at opfylde ovennævnte krav anvendes til behandling af veldefinerede, ofte livstruende sygdomme, og hvis lægemidlerne ikke umiddelbart kan anvendes på mindre hensigtsmæssige indikationer. De konkrete ændringer var i hovedtræk følgende:

1) tilskud blev fjernet fra jernpræparater, sammensatte kortikosteroider til udvortes brug, sammensatte analgetika (herunder salicylsyrederivater og anilider) samt perorale antikolinergika og spasmolytika,

2) tilskudsstatus ændredes fra afsnit I til afsnit II for usammensatte kortikosteroider til dermatologisk brug, en række antiinflammatorika og antirheumatika samt tetracycliner og visse sulfapræparater,

3) en række midler mod ulcussygdomme, herunder Tagamet, optoges under afsnit II,

4) teofyllin og derivater heraf ændrede status fra afsnit II til afsnit I.

Med virkning fra den 23. marts 1984 blev tilskud til lægemidler, som kan købes i håndkøb, uanset om de er ordineret på recept, slettet.

Dette indebærer i hovedtræk, at der er fjernet tilskud til håndkøbslægemidler fra følgende terapeutiske hovedgrupper:

Fordøjelsesorganer og stofskifte (midler mod ulcussygdomme og mineralpræparater), hjerte og kredsløb (hertetterapi), dermatologiske midler, centralnervesystemet (analgetika, svage) og sanseorganer (øjnemidler).

Spm. nr. S 411

Til *miljøministeren* (10/4 84) af:

Agerschou (SF):

»Kan ministeren bekræfte, at flugtskydningsbanen ved Sønderhede i Esbjerg kommune bør søges godkendt efter de regler, der gælder for en nyetableret bane?«

Begrundelse

I adskillige år har der været problemer omkring flugtskydning ved Sønderhede i Esbjerg kommune. Siden 1971 er der angiveligt årligt skudt ca. 7,5 tons bly ud over arealerne, hvilket har betydet en kraftig blyforurening. I øjeblikket har Esbjerg kommune et lokalplanforslag til høring, hvorefter det hidtil benyttede skydebaneareal tredobles.

I øjeblikket er det på ca. 5,3 ha, mens lokalplanforslaget omfatter et område på ca. 15,9 ha. Ministeren bedes i den forbindelse bekræfte, at den pågældende flugtskydningsbane bør søges godkendt efter de regler, der gælder for en nyetableret bane.

Svar (18/4 84):

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg har forelagt spørgsmålet for miljøstyrelsen, der har oplyst følgende, hvortil jeg kan henholde mig:

»I 1982-83 blev Esbjerg Flugtskydningsbanens forureningsforhold forårsaget af blyhaglnedfald behandlet af miljømyndighederne på grund af klager fra omboende landmænd.

Da en stor del af blyhaglnedfaldet finder sted uden for banens areal, og da der var fundet stærkt forøget blyindhold i jorden samt noget forøget blyindhold i afgrøder dyrket på de omliggende marker, påbød miljøstyrelsen gennemførelsen af sådanne afhjælpende foranstaltninger, at der ikke sker blyhaglnedfald uden for det areal, skytteforeningen råder over.

Miljøstyrelsen meddelte samtidig, at såfremt de afhjælpende foranstaltninger ikke kunne hindre blyhaglforureningen på de omliggende marker, ville styrelsen i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 44, stk. 2, nedlægge forbud mod banen. Denne afgørelse blev den 27.10.82 stadfæstet af miljøankenævnet.

Da det senere blev konstateret, at Esbjerg Flugtskytteforenings forsøg på at afhjælpe blyhaglforureningen ikke var tilstrækkelige, nedlagde miljøstyrelsen den 8. juni 1983 forbud mod fortsat anvendelse af banen.

[Miljøministeren]

Den 15. juni 1983 besluttede Esbjerg kommune at udvide området omkring flugtskydningsbanen gennem udarbejdelsen af en lokalplan. Gennemførelsen af en sådan lokalplan betragtes af miljøstyrelsen som en afhjælpende foranstaltning mod blyforurening af banens omgivelser. Esbjerg kommune har rådspurgt styrelsen i spørgsmålet om, hvor stort et areal der bør udlægges, og styrelsen har her anbefalet, at afgrænsningen foretages efter, at der er gennemført graveprøver i området. De foretagne graveprøver har således været udgangspunkt for det i lokalplanen skete arealudlæg. Lokalplanforslaget blev offentliggjort den 20.2.1984.

Såfremt lokalplanen godkendes og der på dette grundlag foretages de påtænkte ekspropriationer, finder miljøstyrelsen, at det nedlagte forbud kan ophæves.

Banens udformning og tilladte skudretning er fastlagt ved de tidligere i sagen truffede afgørelser. Det er miljøstyrelsens opfattelse, at såfremt der ikke sker ændringer i disse forhold, vil en genoptagelse af skydebaneaktiviteterne efter en ophævelse af det nedlagte forbud ikke kræve, at flugtskydebanen underkastes en godkendelsesbehandling efter reglerne i miljøbeskyttelseslovens kapital 5 (godkendelsesordningen).«

Spm. nr. S 413

Til *justitsministeren* (10/4 84) af:

Bjørn Elmquist (V):

»Finder ministeren det rimeligt, at personer i praksis afskæres fra fri proces, så snart der er tale om såkaldte erhvervssøgsmål, og vil ministeren i det hele tage ordningerne med fri proces og retshjælp op til en generel overvejelse?«

Begrundelse

I Advokaten 5/1984 påviser advokat Rechnagel, at det er så at sige umuligt at opnå bevilling til fri proces, når den pågældende sag udspringer af ansøgerens aktiviteter som selvstændig erhvervsdrivende – uanset om betingelserne med hensyn til lav indkomst osv. er opfyldt. Fri proces synes herefter reserveret alene lønmodtagere og modtagere af overførselsindkomster.

Samtidig konstateres et så kraftigt pres på fri proces-instituttet og den egentlige rets-

hjælpsordning, at der synes at være god anledning til en generel overvejelse om, hvorvidt de gældende regler er tidssvarende, og om, hvordan de eventuelt bør være i fremtiden.

Svar (17/4 84):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Den pågældende praksis med hensyn til fri proces i sager vedrørende erhvervsmæssige forhold bygger på det synspunkt, at fri proces har karakter af en social hjælpeforanstaltning, og at ordningen derfor typisk har adresse til enkeltpersoner og ikke til erhvervsvirksomheder. Dette kommer til udtryk i den betænkning, der ligger til grund for de nugældende regler om fri proces.

Jeg er imidlertid opmærksom på, at denne praksis kan virke hård i visse tilfælde, især hvor der er tale om personligt drevne virksomheder og det forhold, sagen drejer sig om, må vurderes som usædvanligt i forhold til virksomhedens normale drift. Hvis indehaveren i et sådant tilfælde må skønnes at have et afgørende behov for bistand i form af fri proces og de sædvanlige betingelser herfor i øvrigt er opfyldt, vil jeg finde det rimeligt, at man ved vurderingen af sagen efter omstændighederne ser bort fra dennes erhvervsmæssige karakter. En mere generel fravigelse af den hidtidige praksis i sager af erhvervsmæssig karakter bør imidlertid afvente retshjælpsudvalgets overvejelser.

Om de igangværende overvejelser med hensyn til fri proces og retshjælp kan jeg i øvrigt oplyse, at justitsministeriet for tiden arbejder på et samlet oplæg med henblik på inden for de mulige økonomiske rammer at skabe en bedre og mere tilfredsstillende balance mellem den gældende retshjælpsordning og fri procesordningen.

Som led i forberedelsen af dette oplæg har justitsministeriet allerede for nogen tid siden haft et møde med Advokatrådet, og denne kontakt vil i nær fremtid blive fulgt op med henblik på at få afklaret en række praktiske spørgsmål vedrørende den gældende rethjælpsordning. Det samlede oplæg vil blive forelagt for justitsministeriets retshjælpsudvalg.

Spm. nr. S 414

Til *miljøministeren* (10/4 84) af:

Anne Grete Holmsgård (VS):

»Hvad agter ministeren at gøre på baggrund af, at retten i Fredericia har frikendt Superfos, bl.a. med henvisning til, at virksomheden ikke har overskredet den efterfølgende såkaldte tydeliggørelse af Vejle amts udledningstilladelse?«

Begrundelse

Den 5. april blev Superfos frikendt af retten i Fredericia i sagen om virksomhedens overskridelse af den udledningstilladelse, Vejle amt havde givet i 1979. Denne frifindelse er mildt sagt skandaløs. Og hvad værre er: hvis der intet sker, risikerer man, at dommen danner præcedens.

I dommen er det overhovedet ikke tillagt vægt, at Superfos faktisk har overskredet udledningstilladelsen fra Vejle amt.

Derimod er det tillagt vægt, at Superfos ikke har overskredet den såkaldte tydeliggjorte udledningstilladelse, der kom bagefter. Om denne tilladelse udtalte miljøministeren den 1. februar 1983 til miljøudvalget (spm. nr. S 72):

»Retten skal tage stilling til indholdet af udledningstilladelsen, således som den forelå inden amtskommunens tydeliggørelse, og Vejle amtsråd har ikke ved denne forrykket grundlaget ved rettens behandling af sagen.«

Det er imidlertid nu en kendsgerning, at den faktisk har forrykket grundlaget. Det første, der nævnes i dombogen, er, at Superfos ikke har overskredet denne tydeliggørelse.

De øvrige præmisser, dommen bygger på, er, at retten mener, at den anvendte råfosfat har betydet en reduktion af mængden af cadmium og kviksølv, at Superfos ikke kan klandres for fejlene i analysen, og at en vægtning af miljø contra økonomi (miljøbeskyttelseslovens § 11, stk. 3) falder ud til Superfos' fordel.

Retten har således taget stilling til alt muligt andet og for tiltalen uvedkommende end netop spørgsmålet om den overskridelse, der er anmeldt.

Dette er naturligvis helt uacceptabelt, fordi det undergraver miljøbeskyttelsesloven. Den præcedens, der kommer ud af frifindelsen, betyder i realiteten, at enhver potentiel miljø-

overtræder intet behøver at foretage for at overholde loven.

Svar (18/4 84):

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg har forelagt spørgsmålet for miljøstyrelsen, der har udtalt følgende:

»Dommen i kriminalretten i Fredericia den 5. april 1984 frifandt Superfos, idet retten ikke fandt, at virksomheden burde straffes i anledning af en erkendt overtrædelse af et vilkår i udledningstilladelsen af 30. maj 1979 om begrænsning af mængden af udledt kobber til Lillebælt til 1.760 kg pr. år. Den udledte mængde kobber i løbet af året 1982 var imidlertid 2.670 kg, det vil sige 910 kg for meget, svarende til ca. 51 pct. for meget kobber i forhold til udledningstilladelsen.

Det er en misforståelse fra spørgerens side, når denne henviser til amtsrådets såkaldte tydeliggørelse af 20. december 1982, idet denne vedrørte en helt anden politisag. Det er denne anden politisag, hvor anklagemyndigheden afstod fra at rejse tiltale, som omhandles i ministerens svar på spørgsmål S 72.

Det var ved en tilladelse af 24. juni 1983, Superfos fik Vejle amtskommunes tilladelse til at udlede kobber i en mængde af 4.500 kg pr. år. Denne afgørelse blev stadfæstet af miljøstyrelsen den 8. marts 1984 og er nu indbragt for miljøankenævnet.

I præmisserne i dommen af 5. april 1984 henvises dels til, at merudledningen af kobber må anses for at være uden betydning for miljøet isoleret betraget, dels til, at overgangen til andre råfosfater samlet har medført en forbedring af miljøet ved reduktion af cadmium og kviksølv. Endvidere fremhæves det, at analysefejl hos virksomheden ikke kan lægges den til last, og at underretning om fejlen straks blev givet til Fredericia kommune og Vejle amtskommune. Endelig udtales det i dommen:

»Efter miljøbeskyttelseslovens § 1, stk. 3, skal der ved bedømmelse af omfanget og arten af foranstaltninger til forebyggelse og imødegåelse af forurening på den ene side lægges vægt på de ydre omgivers beskaffenhed og forureningens virkninger på disse og på den anden side den samfundsmæssige nytte af den virksomhed, der er nævnt i § 2, og omkostningerne ved beskyttelsesforan-

[Miljøministeren]

staltninger. Ved afvejning ud fra disse forudsætninger og efter de foranførte omstændigheder findes vilkåret om begrænsning af kobbermængden at måtte anses for unødvendigt, og Superfos A/S findes derfor ikke at burde anses for vilkårsovertrædende efter lov om miljøbeskyttelse § 83, stk. 1, nr. 3. Superfos vil derfor være at frifinde.«

Miljøstyrelsen står ganske uforstående over for flere af de ovenfor gengivne betragtninger og formuleringer i dommens præmisser. Navnlig finder styrelsen, at det ikke er en domstols opgave under en straffesag i anledning af en vilkårsovertrædelse at tage stilling til, om det pågældende vilkår burde være stillet af miljømyndigheden, når henses til lovens § 1, stk. 3.

Styrelsen finder derfor ikke, at denne dom bør få nogen konsekvenser for lokale eller centrale miljømyndigheders fremtidige fastsættelse af vilkår i miljøgodkendelser eller -tilladelser.

Miljøstyrelsen har naturligvis på denne baggrund meget nøje overvejet, om dommen burde indbringes for landsretten og har derfor drøftet dette indgående med anklagemyndigheden.

Under disse drøftelser har navnlig omstændighederne i forbindelse med en stedfunden drøftelse mellem virksomheden og Vejle amtskommune på et møde den 29. november 1982 været fremdraget. Miljøstyrelsen kan her ikke afvise, at Superfos kan have haft føje til at fortolke resultatet af disse forhandlinger som en slags »accept« fra de lokale myndigheders side af de efter Superfos' opfattelse uundgåelige overskridelser af den tilladte mængde af udledt kobber.

Såvel miljøstyrelsen som anklagemyndigheden finder derfor, at der næppe ved indbringelse af dommen for landsretten vil kunne opnås domfældelse over virksomheden på det foreliggende grundlag.

Anklagemyndigheden har på denne baggrund besluttet ikke at anke dommen.«

På baggrund af disse oplysninger agter jeg ikke at foretage yderligere på baggrund af den frifindende dom.

Spm. nr. S 415

Til *arbejdsministeren* (11/4 84) af:

Ingerlise Koefoed (SF):

»Hvor langt er ministeren nået i overvejelserne over kunstneres mulighed for at danne egen fagforening, så de er sikret hjælp i tider, hvor de ikke kan sælge deres kunst, og med hensyn til at kunne modtage dagpenge, hvis de som medlemmer af andre arbejdsløshedskasser er blevet arbejdsløse fra deres erhvervsarbejde, men samtidig gerne vil have mulighed for i deres arbejdsløshedsperiode at lave kunst?«

Begrundelse

Spørgsmålet er at betragte som en fortsættelse af tidligere stillede spørgsmål på området. For mange kunstnere er dette et temmelig vigtigt spørgsmål, og spørgeren har også forstået, at der hos arbejdsministeren har været en vis forståelse for problematikken. Det kan vel ikke fortsat være sådan, at en kunstner, der f.eks. har haft halvdagsarbejde uden for de kunstneriske erhverv og som sådan har været medlem af en arbejdsløshedskasse, fortsat skal love, at han ikke vil røre en pensel eller en skrivemaskine, når han er arbejdsløs, for at være sikker på at kunne modtage de dagpenge, som han selv har været med til at betale for.

Svar (17/4 84):

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Indledningsvis må jeg bemærke, at fru Ingerlise Koefoed i sit spørgsmål sikkert tænker på eventuelle overvejelser om dannelse af en arbejdsløshedskasse for kunstnere og ikke – som spørgsmålet lyder – på dannelse af en fagforening, hvilket som bekendt ikke reguleres efter arbejdsløshedsloven.

Fru Ingerlise Koefoed vender i sit spørgsmål tilbage til nogle problemer, som min forgænger som arbejdsminister og jeg har kommenteret mange gange – både i folketinget og uden for folketinget.

Det må understreges, at arbejdsløshedsforsikringen er en forsikring mod manglende arbejde, men ikke en forsikring mod manglende indtjening, og det er vel netop dér, problemet ligger.

Første del af spørgsmålet handler om dannelse af en arbejdsløshedskasse for kunstnere.

Her vil jeg kort gengive reglerne på dette felt.

[Arbejdsministeren]

Forholdet er det, at hvis den kunstneriske virksomhed har et sådant omfang, at den betragtes som pågældendes erhverv, medfører dette, at kunstneren anses for selvstændigt erhvervsdrivende i arbejdsløshedslovens forstand og derfor hører hjemme i en arbejdsløshedskasse for selvstændige.

Jeg kan her nævne, at der allerede eksisterer 2 arbejdsløshedskasser for selvstændigt erhvervsdrivende. Men for medlemmer af disse to kasser kræves der, at den selvstændige virksomhed er ophørt mere end midlertidigt, før der kan udbetales dagpenge.

Det betyder, at dagpenge først vil kunne udbetales til kunstnere, når den kunstneriske virksomhed er totalt ophørt.

Anden del af spørgsmålet går på muligheden for dagpenge for personer, som er arbejdsløshedsforsikret i en lønmodtagerkasse på grundlag af deres erhvervsarbejde, men som bibeskæftigelse producerer kunst.

For disse medlemmer er situationen den, at den tid, medlemmet anvender på sin kunst i en ledighedsperiode, skal modregnes i hans dagpengeudbetaling. Denne regel er ikke speciel for kunstnere, men gælder alle tilfælde, hvor et medlem i en ledighedsperiode udfører en eller anden arbejdsopgave – uden hensyn til, om arbejdet er indtægtsgivende.

Sammenfattende vil jeg gerne sige, at der ikke i arbejdsministeriet foregår overvejelser om dannelse af en arbejdsløshedskasse for kunstnere, og jeg mener heller ikke, jeg tidligere har givet udtryk for noget sådant.

Spørgsmålet om dagpenge til ledige lønmodtagere, der har kunstnerisk virksomhed som bibeskæftigelse, mener jeg allerede er løst ved arbejdsdirektoratets bekendtgørelse af 28. december 1982 om retten til arbejdsløshedsdagpenge for medlemmer, som under ledighed har beskæftigelse ved selvstændig virksomhed.

Spm. nr. S 416

Til *udenrigsministeren* (11/4 84) af:

Mette Madsen (V):

»Kan udenrigsministeren oplyse, hvor mange SS-20 raketter Sovjetunionen til dato har opstillet, hvor de står, og med hvilken hastighed den fortsatte opstilling foregår?

Begrundelse

I den debat, der for tiden foregår, er det gledet i baggrunden, at Sovjetunionen stadig foretager opstilling af SS-20 raketter. Da vi hele tiden har kendskab til, hvor mange raketter der opstilles i Vest, er det vigtigt for os netop under den løbende debat at følge med i, hvor mange raketter der opstilles i Øst.

Svar (24/4 84):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Sovjetunionen har til dato opstillet 378 SS-20 missiler med i alt 1.134 kernesprænghoveder.

Af disse SS-20re er 243 med i alt 729 kernesprænghoveder opstillet således, at de fra deres baser i den vestlige del af Sovjetunionen vil kunne nå mål i Vesteuropa, mens de øvrige 135 med yderligere 405 kernesprænghoveder på grund af SS-20rnes mobilitet på kort tid vil kunne forlægges, så de ligeledes vil kunne nå mål i den europæiske del af NATO, jfr. i øvrigt vedlagte kort. (Ikke optrykt her).

Den fortsatte opstilling af SS-20 missiler er sket stort set uændret siden 1977, og der foreligger oplysninger om, at i øjeblikket tre nye SS-20 baser er under opbygning, én vest for Ural og to øst for Ural.

Hertil kommer andre sovjetiske mellemdistanceraketter af typen SS-12/22, som fra sovjetiske baser i DDR og Tjekkosllovakiet vil kunne nå mål i det meste af Vesteuropa, og som udgør en del af omkring 4.000 sovjetiske atomvåben i Warszawapagtlandene i Østeuropa.

Spm. nr. S 417

Til *forsvarsministeren* (11/4 84) af:

Pelle Voigt (SF):

»Hvor stor en del af det danske bidrag til NATOs infrastrukturprogram for 1980–84 er brugt på nuværende tidspunkt?«

Svar (16/4 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Af det danske bidrag på 950 mill. kr. til NATOs infrastrukturprogram er der ultimo marts 1984 anvendt ca. 444 mill. kr.

Spm. nr. S 418

Til *forsvarsministeren* (11/4 84) af:

Pelle Voigt (SF):

»Har NATOs Progress and Payments Committee efter 7. december 1982 udstedt autorisationer, der vedrører NATOs mellem-distanceraketprogram, og hvorledes er den normale danske andel på 3,7273 pct. i bekræftende fald blev finansieret?«

Svar (17/4 84):

Forsvarsministeren (Engell):

Ja, NATOs Progress and Payments Committee har efter 7. december 1982 autoriseret arbejder under NATOs mellem-distanceraketprogram.

På indeværende tidspunkt foreligger der ikke betalingskrav fra de lande, hvor raket-anlægsarbejder, der er godkendt efter 7. december 1982, er under udførelse.

Spørgsmålet om finansieringen af den normale danske andel på 3,7273 pct. har således ikke været aktuelt.

Hvorledes finansieringen af den danske andel til sin tid vil ske, er jeg således ikke i stand til at oplyse.

Med den givne anledning skal det dog bemærkes, at Danmark i overensstemmelse med folketingsbeslutningen af 7. december 1982 ikke kan yde bidrag til arbejder, der er autoriseret efter denne dato, ligesom der ikke er bevillingsmæssig hjemmel til at yde sådanne bidrag.

For god ordens skyld skal jeg endelig tilføje, at der under behandlingen af autorisationer vedrørende raketanlægsarbejder efter den 7. december 1982 i hvert enkelt tilfælde af det danske medlem af NATO's Progress and Payments Committee dels er henvist til ordlyden af folketingsbeslutningen af 7. december 1982, dels er taget forbehold om ydelse af danske bidrag til raketanlægsarbejder efter denne dato.

Spm. nr. S 434

Til *ministeren for offentlige arbejder* (13/4 84) af:

Gade (SF):

»Vil ministeren redegøre for årsagen til, at postvæsenet gennem udsendelse af et specielt frimærke medvirker i propagandaen for valget til EF-Parlamentet?«

Begrundelse

Den 12. april 1984 udsendte postvæsenet et nyt frimærke med EF-Parlamentets bømærke og med teksten: »Andet direkte valg til Europa-Parlamentet.« Det forekommer spørgeren besynderligt, at postvæsenet på denne måde blander sig i dette valg. Det er jo ikke sædvane, at postvæsenet udsender frimærker i anledning af kommunevalg eller amtsrådsvalg, der ligesom dette valg er fastlagt tidsmæssigt lang tid i forvejen.

Spørgeren ser dette frimærke som en del af den massive propaganda, der anvendes til annoncer m.m. for at gøre reklame for dette valg. Men hvorfor medvirker det danske postvæsen i en sådan kampagne?

Svar (24/4 84):

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

Som det muligvis vil være spørgeren bekendt, deltager P&T med mellemrum i frimærkeudgivelser, hvorom der er truffet aftale med andre poststyrelser. Jeg tænker i den forbindelse bl.a. på udgivelsen af fællesnordiske frimærker.

Herfra kan der trækkes en parallel til den af spørgeren omtalte frimærkeudgivelse, idet denne beror på et uformelt arrangement mellem EF-landene.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at alle poststyrelserne i EF-landene udgiver sådanne frimærker.

Formanden:

Vi skulle nu gå til dagsordenens punkt 4, som er første behandling af beslutningsforslag nr. B 87, forslag til folketingsbeslutning om administrativ forenkling af A-kasserne, fremsat af Svend Auken m.fl.

Jeg ser et problem: jeg ser ingen arbejdsminister.

Vi bliver nødt til at udsætte mødet, foreløbig i 3 minutter.

Mødet udsat kl. 13.10

Mødet genoptaget kl. 13.13

Formanden:

Inden vi går i gang med punkt 4 på dagsordenen, vil jeg gøre opmærksom på, at regeringen og folketingets partier har givet til-

[Formanden]

sagn om at hjælpe hinanden med at få arbejdet til at forløbe glat og smidigt her i den sidste del af perioden. Det er også af den grund uacceptabelt, at ministeren ikke er til stede på det tidspunkt, hvor en sag skal til behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 87:

Forslag til folketingsbeslutning om administrativ forenkling af A-kasserne.

Af Svend Auken (S) m.fl.

(Fremsat 23/3 84).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Efter forslaget skal lønmodtagere, som opfylder betingelserne for at være medlem af mere end én arbejdsløshedskasse, kun kunne flytte fra én kasse til en anden, når medlemmet skifter arbejdsplads, eller hvis der sker ændringer i medlemmets overenskomstmæssige forhold.

Der har tidligere været fremsført forslag af denne art, både af Arbejdsløshedskassernes Samvirke og af LO. Første gang skete det i oktober 1981, umiddelbart efter at østre landsret havde afsagt dom for, at medlemmer af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse frit kan flytte mellem Kristelig Arbejdsløshedskasse og andre statsanerkendte arbejdsløshedskasser. Før landsretsdommen mente arbejdsdirektoratet, at der ikke var hjemmel til overflytning mellem Kristelig Arbejdsløshedskasse og andre lønmodtagerkasser.

I marts 1983 besvarede jeg et spørgsmål fra arbejdsmarkedsudvalget om dette emne. Jeg oplyste, at arbejdsdirektoratet mente, at reglerne på området er klare, og at de i det store og hele fungerer tilfredsstillende og ikke forekommer belastende. Jeg oplyste samtidig, at de problemer, som organisationerne finder ved reglerne, kan klares ved, at der sker en indskærpelse af overflytningsreglerne, således at arbejdsløshedskasserne følger reglerne om overflytning, når medlemmer har ønsker om at flytte til en anden kasse.

Forslagsstillerne betegner forslaget som en administrativ forenkling. Arbejdsdirektoratet mener stadig ikke, at de gældende overflytningsregler er administrativt belastende.

Lønmodtagerkasserne har et medlemstal, som ved udgangen af 1983 udgjorde godt 1.700.000 medlemmer, og der sker selvfølgelig en del overflytninger mellem kasserne. Det afgørende er imidlertid, at de gældende regler efter direktoratets skøn fungerer godt nok. Direktoratet har dog lejlighedsvis måttet indskærpe de gældende regler over for arbejdsløshedskasser, som har tilsidesat disse, således at der ikke lægges hindringer i vejen for skift til en anden arbejdsløshedskasse.

Forslagsstillerne har i begrundelsen for forslaget nævnt, at forslaget også tager højde for, at et medlem i en konfliktsituation skifter arbejdsløshedskasse for at opnå dagpenge. De gældende regler regulerer dette område ret detaljeret, og jeg har ikke efter kontakt med arbejdsdirektoratet fået indtryk af, at der skulle være nævneværdige problemer. Jeg må derfor tage afstand fra forslaget.

Ole Vagn Christensen (S):

Baggrunden for dette forslag er hele det administrationssystem, som er bygget op omkring de eksisterende A-kasser, og et ønske om at medvirke til en smidiggørelse af denne administration, som også er fremført af landsarbejdsmarkedsnævnet.

Vi oplever ofte en kritik af A-kassernes arbejde – en kritik, som vi i socialdemokratiet mener kan imødekommes ved forslag, der medvirker til at lette administrationsarbejdet i de enkelte A-kasser. Dette forslag er et led i en sådan forenkling.

Ved forslaget sikres alle A-kasser – jeg understreger alle A-kasser – imod de meget hyppige medlemsskift imellem A-kasser, og samtidig fjernes konkurrencen imellem forskellige kasser, en konkurrence, der absolut ikke er til gavn for medlemmerne af A-kasserne. A-kasser skal efter vores mening ikke konkurrere på kontingentstørrelse og serviceniveau om medlemmer. A-kasserne er et meget vigtigt led i hele vort arbejdsmarkedssystem, som skal fungere smidigt og effektivt.

Derfor indebærer forslaget begrænsninger i muligheden for at skifte A-kasse. A-kasseskift skal fremtidig kun ske ved jobskift, altså skift af arbejdsplads eller ved ændringer i